

Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University
Faculty of Romance and Germanic Philology
Linguistics and Translation Department

**Translation Project: *Pragmatics in Translation* by Miriam A. Locher and
Thomas C. Messerli**

**Перекладацький проєкт: Переклад монографії Міріам Лочер та Томаса
Мессерлі “Прагматика в перекладі”**

BA paper

Mariia Kaptan
PERb12140d

Цим підписом засвідчую,
що поданий на захист рукопис та
електронний документ є ідентичні

1.06.2025 р.

Research supervisor:

Associate professor, M. Alosyna, PhD

Kyiv 2025

Abstract

The translation project is based on translation of the monograph of Miriam A. Locher and Thomas C. Messerli *Pragmatics in Translation*.

The project deals with identifying pragmatic aspects of the text and specialized terminology. The following is an overview of these aspects and the means used to achieve an adequate translation. The translational project consists of two chapters.

First chapter presents own translation of the previously mentioned work from English into Ukrainian. The main task was to render the information of the original text while preserving its communicative function, pragmatic meaning, and overall effect.

Second chapter is the analysis, explanation and description of translation strategies and techniques, applied to translate first chapter and render defined terms in target language.

The translation project will be useful for professionals in linguistics or translation and interpretation and interested in exploring pragmatic aspects when rendering foreign information.

Key words: *communication, pragmatics, relational work, participation framework*

Анотація

Основа цього перекладацького проекту – монографія Міріам Лочер та Томаса Мессерлі “Прагматика в перекладі”.

Проект присвячений визначенню прагматичних аспектів тексту та спеціалізованій термінології. Надалі представлено огляд цих аспектів та методів використаних для досягнення адекватного перекладу. Перекладацький проект складається з двох частин.

Перша частина представлена у формі власного перекладу попередньо згаданої роботи з англійської на українську мову. Головне завдання – відтворити інформацію, але при цьому зберегти комунікативну функцію, прагматичне значення та ефект повідомлення.

Друга частина містить аналіз, пояснення та опис перекладацьких стратегій та технік, застосованих для перекладу першої частини та відтворення обраних термінів у цільовій мові.

Цей проєкт буде корисним професіоналам у сфері мовознавства, або усного та письмового перекладу, які зацікавлені у дослідженні прагматичних аспектів при відтворенні інформації з іноземної мови.

Ключові слова: *комунікація, прагматика, реляційна робота, структура участі в комунікації*

Contents

Introduction.....	3
Chapter 1. Translation of <i>Pragmatics in Translation</i> by Miriam A. Locher and Thomas C. Messerli....	4
Chapter 2. Pragmatic Analysis of the Translation: Strategies, Techniques, and Transformations.....	31
2.1. Overview of the source text from a pragmatic perspective.....	32
2.2. Pragmatic aspects of the text and challenges of translation process.....	33
2.3. Classification of the terms.....	34
2.4. Techniques and strategies of translating “Pragmatics in translation” by Miriam A. Locher and Thomas C. Messerli.....	35
Conclusions.....	39
References.....	40
Appendices.....	42

Introduction

Translating a scientific text about pragmatics requires deep knowledge and understanding of the translated book particularities for translator. Pragmatics investigates the systematic interaction between language and environment, focusing on the relationships that are grammatically organised or structurally embedded in language (Levinson, 1983). The word 'pragmatic' is originally inspired by the Greek adjective 'pragmatikos' and the Latin 'pragmaticus', which means 'pertaining to affairs or business'. According to Charles W. Morris, who was the first to coin the term "pragmatics", (Morris, 1938) awareness of pragmatic aspects helps translators render play on words, humor, hidden meanings, euphemisms, and other pragmatic phenomena, which is especially important in various areas of translation.

Research on pragmatics, particularly in English, is constantly being updated and developed. Among the famous scholars who have studied pragmatics are J.L. Austin, C.W. Morris, P. Grice, S. Levinson, P. Brown, M. Locher, R. Watts. Such Ukrainian scholars as O. Korunets, O. Semenog, O. Selivanova, I. Kobiak, and T. Pakhomova have also studied pragmatics in various aspects. They researched pragmatics in various contexts, such as pragmatic aspects of translation, pragmatic strategies in education and media, the relationship of pragmatics to cognitive linguistics, pragmatics to discourse. Topics like Pragmatics in subtitling, dubbing, surtitling or relational work in crisis or conflict communication remain insufficiently explored areas in pragmatics. This was the reason for my choice of a translated text that covers such topics.

The translation of such scientific texts contributes to the dissemination of knowledge and makes relevant information available to a wider audience of researchers and practitioners. This research aims to be helpful resource for specialists in translation and interpretation studies. Therefore, it is crucial to correctly and adequately convey the material to the audience to achieve maximum understanding and assimilation of knowledge.

The goal of the project is to examine the key aspects of translating scientific texts and explore methods applied during the process of translation monograph "Pragmatics in Translation" by Miriam A. Locher and Thomas C. Messerli.

The objectives of the translation project are:

1. To analyse the the source text, to identify specialized terminology and to reveal the ways of their translation.
2. To investigate challenges and aspects of translating terms.
3. To explore the translation strategies and techniques used in the translation process.

The body of research is the translation of the work "Pragmatics in Translation" by Miriam A. Locher and Thomas C. Messerli and further analysis of this work.

The structure of the translation project. The translation project comprises a foreword, two chapters, selected terms, references, an abstract, and appendices. The research material includes own translation.

The source text consists of 6599 words and 45012 characters, while the translated version of the text consists of 5761 words and 45715 characters.

The total volume of the translation project is 43 pages.

Chapter 1. Translation of *Pragmatics in Translation* by Miriam A. Locher and Thomas C. Messerli

Source Text

2.4 Relational Work

Despite the discursive turn in (im)politeness research (e.g. Locher & Watts, 2005, 2008; Spencer-Oatey, 2005a; Linguistic Politeness Research Group, 2011) that led us from the description of marked instances of face-threatening behaviour and their mitigation to a context-bound, situationally constructed understanding of interpersonal pragmatics, Brown and Levinson's (1987) politeness theory has remained influential in translation studies. Its ease of applicability means that in source and target texts, face-threatening acts (FTA) can be identified and compared in terms of their realisation, but a more general concept of the discursive construction of the relationship between writers, texts and readers eludes much of the existing scholarship.

A notable exception is the recent monograph by Sidiropoulou (2021), which incorporates the relational work perspective in its analysis of two subtypes of translation: English–Greek translations of non-fiction and of fiction. Sidiropoulou (2021) finds that in non-fictional (mass media and academic) texts, both the source writer and the translator confine themselves to the appropriate (politic) zone of the relational work scale. This finding corresponds to the research presented in Section 5 of this Element, which looks at non-fictional data as well, namely, spoken political discourse. Section 5.3 offers a more detailed review of the relational work spectrum, which the reader may wish to refer to along with this recap. With regard to fictional

Target text

2.4 Реляційна робота

Дискурсивний поворот у дослідженнях (не)ввічливості (наприклад, Locher & Watts, 2005, 2008; Spencer-Oatey, 2005a; Linguistic Politeness Research Group, 2011) змістив увагу дослідників від конкретних прикладів загрози обличчю та їх пом'якшення до контекстуального та ситуативно утвореного розуміння міжособистісної прагматики. Незважаючи на такі зміни, теорія ввічливості, що описують в своїй роботу Браун та Левінсон (Brown and Levinson, 1987) досі має вагомий вплив у сфері перекладознавства. Застосування теорії полягає в тому, що у вихідному та цільовому текстах можна ідентифікувати та порівняти акти загрози обличчю, з точки зору їхньої реалізації. Часто в сучасних дослідженнях, приділяється мало уваги більш загальній концепції дискурсивного конструювання відносин між авторами, текстами та читачами.

Нещодавня монографія Сідіропулу (Sidiropoulou, 2021) – яскравий приклад, що включає перспективу реляційної роботи в аналіз двох підтипів перекладу: англо-грецьких перекладів нехудожньої та художньої літератури. Сідіропулу (2021) виявляє, що в нехудожніх (публіцистичних та академічних) текстах як автор оригіналу, так і перекладач обмежуються відповідною (соціальною) зоною в діапазоні реляційної роботи. Цей висновок збігається з результатами дослідження, представленими в розділі 5, де розглядаються також нехудожні дані, а саме розмовний політичний дискурс. Розділ 5.3 пропонує детальніший огляд спектру реляційної роботи, з яким читач, можливо, матиме бажання ознайомитися паралельно з цим стислим викладом. Що стосується художніх текстів, то Сідіропулу (2021) встановлює, що

texts, however, Sidiropoulou (2021) establishes that the non-politic zone is the more operative one here, presumably because non-politic choices heighten emotions. The interpersonal dynamic between the text producers and receivers emerges as an important factor in the analysis, and the translator is shown to be capable of renegotiating the author's facework with the reader.

In a similar vein, Morini (2019), for instance, shows on the one hand that there is much to be gained by going beyond character-to-character pragmatics in source and target texts and complementing it with writer-reader interpersonal pragmatics. On the other hand, he attributes the same absolute notion of impoliteness to the communication between Celenza's Italian translation and Virginia Woolf's source text *To the Lighthouse* and their respective readerships. By applying Grice's maxims to source and target text and working with the idea of making implicit meaning explicit, he comes to the conclusion that Woolf is more impolite to her readers as her style employs 'free indirect thought and a conversational style [that is] used to blur the conventional divide between narrator and characters' (Morini, 2019: 195). In contrast, Celenza's translation, which employs explicitation and disambiguation, is argued to better accommodate the need of the readers for easier accessibility and therefore to be more polite (Morini, 2019: 196). These comments are made as if there were universal norms that regulate the interpersonal relationships between authors and readers and as if these norms were identical for translator-reader communication.

In contrast, understanding the same texts from a relational work point of view would mean that, rather than being governed by static norms, translations, just as much as novels, establish in situ

нейтральна зона – більш ефективна, ймовірно, тому, що рішення прийняте незалежно від особистісних вподобань сприяє посиленню емоцій. Міжособистісна взаємодія між автором та адресатом тексту – один з важливих факторів аналізу, при цьому перекладач демонструє здатність переосмислити з читачем провідні ідеї автора.

У подібному аспекті Моріні (Morini, 2019), з одного боку демонструє, що можна досягнути, якщо вийти за межі прагматики між персонажами у вихідному та цільовому текстах і доповнити її міжособистісною прагматикою між письменником і читачем. З іншого боку, він приписує те саме безумовне поняття невічливості, у співставленні оригінального тексту *"До маяка"* Вірджинії Вульф та його італійського перекладу виконаного Челенца (Celenza) і їхніми відповідними читацькими аудиторіями. Застосовуючи максими Грайса до вихідного та цільового текстів і працюючи з ідеєю експлікації імпліцитного значення, він робить висновок, що Вульф більш невічлива у відношенні до своїх читачів, оскільки вона використовує "вільну непряму думку та розмовний стиль, вжитий для розмивання традиційного поділу між оповідачем та персонажами" (Morini, 2019: 195). На противагу цьому, переклад Челенца, який використовує експлікацію та двозначність, дозволяє читачам краще розуміти текст, а отже, демонструє більш ввічливе ставлення до них (Morini, 2019: 196). Ці зауваження зроблені так, ніби існують універсальні норми, які регулюють міжособистісні стосунки між авторами та читачами, і ніби ці норми є ідентичними для комунікації перекладача та читача.

З іншого боку, якщо розглядати тексти з точки зору реляційної роботи роботи, стає помітно, що переклади, як і власне романи, не керуються статичними нормами, а формуються безпосередньо в процесі. Це вважається немаркованою та маркованою (не)ввічливою поведінкою при

what constitutes unmarked and marked (im)polite behaviour when interacting with their readers and their respective backgrounds. For instance, we may go along with Morini and assume that making it easy for the readers to understand the basic narrative of a text may be a more polite option for the author. And in contrast, requiring much processing in order to arrive at an understanding of the events that are taking place may be less polite. Crucially, though, these norms of readability are themselves dependent on sociohistorical context, among other things (see Sidiropoulou, 2021: 9 on this point; Morini, 2019: 199 for a discussion of a passage from Jane Austen). Pollali and Sidiropoulou (2021), for example, show how different Greek translations of Eugene O'Neill's playtext *Desire under the Elms* (1924) demonstrate different orientations by the translators to expectations and ideologies prevailing in the Greek target culture in 1947 and 2017.

In addition, translations are not only governed by norms of readability but also by translation norms (Toury, 1995; Morini, 2019) that shape the relationship of the target text's reading experience with that of the source text. Establishing such translator–reader politeness norms as they are constructed in individual texts, idiosyncratically by translators or sociohistorically at different points in time, is a fascinating research area that as of yet remains underexplored.

More generally, testimony to the fact that a broadening of politeness research in translation is underway is the recent appearance of a special issue on *Pragmatics of Translation* by Locher and Sidiropoulou (2021), which contains several articles that highlight the connection between relational work and

взаємодії з читачами та їхнім відповідним середовищем. Наприклад, ми можемо погодитися з Моріні і припустити, що полегшити розуміння основного наративу тексту для аудиторії – більш ввічливий варіант для автора. І навпаки, вимагати від читача багато зусиль для розуміння подій, що відбуваються, може бути менш ввічливим. Однак, важливо, що норми сприйняття самі залежать від соціально-історичного контексту, серед іншого (див. Sidiropoulou, 2021: 9 з цього приводу; Morini, 2019: 199 для обговорення уривка з Джейн Остін). Поллалі та Сідіропулу (2021), наприклад, показують, як різні грецькі переклади п'єси Юджина О'Ніла "Бажання під в'язами" (1924) демонструють різну орієнтацію перекладачів на очікування та ідеології, що панували в цільовій аудиторії греції в 1947 і 2017 роках.

Крім того, переклади регулюються не лише нормами сприйняття, а й нормами перекладу (Toury, 1995; Morini, 2019), які формують зв'язок між читачьким досвідом цільового тексту та вихідним текстом. Встановлення таких норм ввічливості між перекладачем і читачем, як вони конструюються в окремих текстах, індивідуально перекладачами або соціально-історично в різні моменти часу – цікава сфера досліджень, яка поки що залишається недостатньо вивченою.

Загалом, поява спеціального випуску "Прагматики перекладу" Лочер та Сідіропулу (2021) – очевидний доказ того, що дослідження ввічливості в перекладі розширюються. Робота містить кілька статей, що висвітлюють зв'язок між реляційною роботою та створенням ідентичності при відтворенні акторів/персонажів у письмовому перекладі (Sidiropoulou, 2020; Kefala, 2021; Pollali & Sidiropoulou, 2021). А також, робота Сідіропулу (2021) "Розуміння не/ввічливості через переклад" демонструє

identity construction in actor/character rendition in written translation (Sidiropoulou, 2020; Kefala, 2021; Pollali & Sidiropoulou, 2021), and Sidiropoulou's (2021) *Understanding Im/politeness through Translation*, which discusses the role of the translator with respect to (im)politeness considerations in several types of written translation from a relational work perspective. At the time of writing, however, published (im)politeness-oriented research in translation is dominated largely by comparisons of isolated instances of (im)politeness. In this area, Aijmer's (e.g. 2011) work in contrastive pragmatics as well as Hatim's (1998) application of Brown and Levinson's theory to texts are notable forward-thinking theorisations that pave the way for a truly discursive understanding of interpersonal pragmatics of translation.

3 Interpreting through the Pragmatic Lens

3.1 Introduction

Interpreting involves rendering speech into another language in oral modality and under time pressure; these factors of mediality and temporality converge to necessitate a separate discussion of interpreting from the viewpoint of pragmatics. Contrary to translators, interpreters have no opportunity for long deliberations, consulting dictionaries or post-editing. Another difference from translation is that interpreters are often physically co-present with the discourse participants, which plays a role in participation framework-oriented pragmatic research.

Interpreting can be subdivided into three main types along the time and participation axes: (1) consecutive/dialogue/liaison

роль перекладача з точки зору реляційної роботи, у відношенні до поняття (не)ввічливості в декількох видах письмового перекладу. Однак на момент написання цієї статті опубліковані дослідження, орієнтовані на (не)ввічливість у перекладі, здебільшого зводилися до порівняння окремих прикладів (не)ввічливості. У цьому напрямку роботи Аймера (наприклад, Aijmer, 2011) з контрастивної прагматики, а також Хатіма (Hatim, 1998), який застосовує теорію Брауна і Левінсона до текстів, стали помітними далекоглядними теоретичними дослідженнями, які прокладають шлях до справді дискурсивного розуміння міжособистісної прагматики перекладу.

3 Роль прагматики в усному перекладі

3.1 Вступ

Усний переклад передбачає передачу мовлення іншою мовою в усній формі та в умовах дефіциту часу; ці фактори посередництва та часової визначеності зливаються воєдино, що зумовлює необхідність окремого обговорення усного перекладу з точки зору прагматики. На відміну від письмових перекладачів, усні перекладачі не мають можливості для довгих роздумів, звернень до словників чи постредагування. Ще одна відмінність від письмового перекладу полягає в тому, що усні перекладачі часто фізично присутні разом з учасниками дискурсу, що відіграє важливу роль у прагматичних дослідженнях, у перспективі моделі розподілу комунікативних ролей.

Усний переклад можна поділити на три основні типи за часовою ознакою та за рівнем участі: (1) послідовний/діалоговий/двосторонній переклад, (2) нашіптування та (3) конференц-переклад. Значна частина усного перекладу здійснюється *послідовно*, тобто після того, як думка мовою оригіналу була завершена повністю. Послідовний переклад може

interpreting, (2) whisper interpreting and (3) conference interpreting. Much oral translation is done *consecutively*, i.e. after the source-language utterance has been uttered in full. Consecutive interpreting may be assisted by handwritten notes that the interpreter takes if the speaker's turn is very long. When working without notes and on shorter turns, consecutive interpreting is sometimes called *dialogue* or *liaison interpreting*. If only one of the participants needs interpretation to understand the proceedings, *whisper interpreting*, also called *chuchotage*, is employed, and the interpreter stands next to the client and whispers simultaneous interpretation into their ear. Finally, *conference interpreting* (essentially, simultaneous interpreting for large audiences) is performed in a special booth with interpreters working in teams of two or three, wearing headphones and speaking into a microphone at the same time as the original speech is being delivered.

Although many conceptual findings from translation studies have been applied to interpreting studies, it is a communicative activity different from written translation on so many levels as to merit a separate investigation. Just some of the key distinctions include time pressure, oral modality of reception and production, necessity to adjust the length of the target to the source speech, and tendency to work with different genres than translation. These factors contribute to a demanding environment, which is bound to have an effect on all levels of the target output, including pragmatics. In what follows, we will first introduce strands of pragmatic research in interpreting in Section 3.2 before focusing on the pragmatic research areas which are the participation framework (Section 3.3), politeness research in

доповнюватися рукописними нотатками, які перекладач робить під час тривалого виступу оратора. При роботі без нотаток і при перекладі коротких фраз послідовний переклад іноді називають *діалоговим* або *двостороннім перекладом*. Якщо тільки один з учасників потребує усного перекладу, щоб зрозуміти хід засідання, використовується *нашіптування*, який також називається *шушутажем*, і перекладач стоїть поруч з клієнтом і шепоче йому на вухо синхронний переклад. Нарешті, *конференц-переклад* (по суті, синхронний переклад для великих аудиторій) виконується в спеціальній кабінеті, де перекладачі працюють у команді по двоє або троє, в навушниках і говорять у мікрофон одночасно з виступом оригіналу промови.

Багато концептуальних висновків з перекладознавства застосовувались до усного перекладу. Однак цей вид комунікативної діяльності настільки відрізняється від письмового перекладу, що вимагає окреме дослідження. Часові обмеження, усна форма сприйняття та відтворення, необхідність пристосовувати довжину перекладу до вихідного мовлення, а також схильність працювати з іншим спектром жанрів – ключові моменти що відрізняють усний переклад від письмового. Ці фактори створюють складне середовище, яке неодмінно впливає на всі рівні цільового продукту, включаючи прагматику. Далі ми спочатку представимо напрямки прагматичних досліджень усного перекладу в розділі 3.2, а потім зосередимося на таких сферах прагматичних досліджень, як модель розподілу комунікативних ролей (розділ 3.3), дослідження ввічливості загалом (розділ 3.4) і реляційна робота зокрема (розділ 3.5).

general (Section 3.4) and relational work in particular (Section 3.5).

3.2 Strands of Pragmatic Research in Interpreting

As Baumgarten (2017: 523) notes with respect to translation, the central problem from the pragmatic perspective lies in the cross-cultural comparability of linguistic form–function relationships. Achieving such comparability of pragmatic effect in the source and the target speech has been the subject of pragmatic research in translation and interpreting studies.

To facilitate the recipient's understanding, an interpreter may need to go to extra lengths to explain dense and technical information to the client (Gibb & Good, 2014 on refugee status hearings), elicit more detailed answers (Jacobsen, 2008 on court interpreting) or interpret power moves such as intentional silences (Nakane, 2014 on police interviews). To theorise the process, researchers have drawn on pragmatic concepts such as common ground, relevance, mitigation and aggravation, deixis and politeness formulae.

A translation model that has proven fruitful for understanding interpreting in particular is Gutt's (1998) 'interpretive resemblance'. Gutt's angle on translated language can be seen as a very early version of the more recent approaches (such as Kruger & van Rooy, 2016) that see translated language as simply one type of secondary, constrained or 'interpretive' communication. Gutt's interpretive resemblance approach, rooted in relevance theory (Sperber & Wilson, 1995), treats an utterance as an ostensive stimulus that signals to the addressee the speaker's intention to convey relevant information. The

3.2 Напрямки прагматичних досліджень усного перекладу

Як зазначає Баумгартен (Baumgarten, 2017: 523) щодо перекладу, основна проблема з прагматичної точки зору полягає в міжкультурній співвідносності зв'язків між мовною формою та функцією. Досягнення такої співвідносності прагматичного ефекту в оригіналі та перекладі – поширений об'єкт прагматичних досліджень у перекладознавстві.

Щоб полегшити розуміння реципієнта, перекладачеві може знадобитися докласти додаткових зусиль, щоб пояснити клієнту складну технічну інформацію (Gibb & Good, 2014 про слухання щодо статусу біженця), отримати детальніші відповіді (Jacobsen, 2008 про судовий переклад) або інтерпретувати силові прийоми, такі як навмисне мовчання (Nakane, 2014 про допити в поліції). Для теоретичного осмислення процесу дослідники спираються на прагматичні концепції, такі як взаєморозуміння, доречність, пом'якшення та обтяження, дейксис і формули ввічливості.

Гутт (Gutt, 1998) розглядає "інтерпретативну подібність" як модель перекладу, що допомогла краще зрозуміти усний переклад, зокрема. Підхід Гутта до перекладеної мови можна трактувати як ранній прототип концепцій, що з'явилися пізніше (наприклад, Kruger & van Rooy, 2016), де перекладену мову розглядають як вторинну, обмежену або "інтерпретативну" форму комунікації. Підхід інтерпретативної подібності Гутта, заснований на теорії релевантності (Sperber & Wilson, 1995), розглядає висловлювання як оstenсивний стимул, який сигналізує адресату про намір мовця передати відповідну інформацію. Таким чином, основна мета перекладача – відтворити оstenсивні стимули тексту оригіналу, забезпечивши цільовій аудиторії аналогічні контекстуальні ефекти, які оригінальне повідомлення викликає у

translator's task, then, is to reproduce the source language's ostensive stimuli in order to achieve in the target recipients the same contextual effects as the source utterance has in the source language recipients. This understanding corresponds to the view that limits the expectations from the elusive equivalence to interpretive resemblance only.

Gutt's interpretive resemblance was adapted by Setton (2006) to be applied to simultaneous interpreting contexts. Setton argued that the linguistic repertoire available to the interpreter is always more limited, and the interpreter is fighting a losing battle against time while trying to find such stimuli that constrain the recipient's search for relevance in just the right way. The difference to translation, in Setton's view, is that rather than trying to reproduce the communicative clues of the original (as a translator would), an interpreter is entitled to use the interaction of stimuli and context in any way that will deliver adequately similar effects, by whatever inferential route (Setton, 2006: 384). An interpreter must shape the context in which the audience will process their speech in order to compensate for distortions forced on it by the simultaneity condition (Setton, 2006: 384).

Also adopting relevance theory and interpretive resemblance as its main theoretical underpinning, a fascinating study by Miskovic-Lukovic and Dedaic (2012) analysed the case of disputed translation of a discourse marker 'odnosno'. The study illustrated how during the war crime trials at the International Criminal Tribunal for the Former Yugoslavia, linguistic indeterminacy of this discourse marker (which may have either an explanatory or a corrective/reformulative function) led the interpreter to make varying target item choices. These choices

аудиторії вихідної мови. Таке розуміння відображає підхід, який обмежує очікування щодо недосяжної еквівалентності лише інтерпретаційною подібністю.

Сеттон (2006) адаптував інтерпретативну подібність Гутта до контексту синхронного перекладу. Сеттон стверджує, що лінгвістичний арсенал усного перекладача, завжди більш обмежений, адже за незначний час перекладач намагається підібрати стимули, які будуть адекватно сприйматися реципієнтом. На думку Сеттона, відмінність від письмового перекладу, полягає в тому, що замість спроб відтворити комунікативні ключі оригіналу (як це зробив би перекладач), усний перекладач має змогу використовувати взаємодію стимулів і контексту будь-яким способом. Головне, щоб кінцевий ефект був максимально наближений до першоджерела, незалежно від обраного шляху (Setton, 2006: 384). Перекладач повинен формувати контекст, в якому аудиторія сприйматиме його мовлення, не дивлячись на зміни, спричинені одночасністю (Setton, 2006: 384).

Також використовуючи теорію релевантності та інтерпретативної подібності як основне теоретичне підґрунтя, визначне дослідження Мішкович-Лукович і Дедайч (Miskovic-Lukovic and Dedaic, 2012) аналізує випадок спірного перекладу дискурсивного маркера "odnosno". Дослідження проілюструвало, як під час судових процесів над воєнними злочинами в Міжнародному кримінальному трибуналі для колишньої Югославії лінгвістична невизначеність цього дискурсивного маркера (який може мати як пояснювальну, так і виправну/реформувальну функцію) спонукала перекладача робити різний вибір цільової одиниці. Цей вибір змінював ідеологічний підтекст висловлювань і міг вплинути на рішення судді.

changed the ideological implications of the utterances and could affect the judge's decisions.

Setton's work draws on relevance theory and is mostly cognitively oriented. In fact, a large share of pragmatic research has been driven by the interest in the time-related aspects of interpreting. This interest accounts for the cognitive-pragmatic research strand, which seeks to answer questions about mental structures and procedures, processing capacity, translator memory, ear-voice span, speed of input, and so on (Moser-Mercer, 2000; Setton, 2003; Defrancq, 2015). Notably less attention has been paid to the sociopragmatic aspects of interpreting: pragmatic interference and pragmalinguistic transfer, the necessity for pragmatic adaptation, or the implications of diverging background knowledge among the speaker, the interpreter and the audience. The existing research on these topics is reviewed below. In Section 7.3 of this Element, we map out the blank areas where future research can be directed.

3.3 Participation Framework

Since the activity of interpreting serves the primary purpose of enabling communication among participants in a speech event, configurations of those participants have implications for pragmatic processes and choices. Research into the participation structure of interpreting gained traction after Wadensjö (1998) proposed her 'dialogic discourse-based interaction' model. It focused on the roles of participants in an interpreter-mediated event, the responsibility in distribution of content and progression of talk. The model adapts Erving Goffman's (1981) classic proposal regarding the speaker roles in a conversation

Робота Сеттона спирається на теорію релевантності, яка має здебільшого когнітивний підхід. Насправді, значна частина прагматичних досліджень зумовлена інтересом до часових аспектів усного перекладу. Цей інтерес зумовив появу когнітивно-прагматичного напрямку досліджень, мета якого відповісти на питання про ментальні структури та процедури, здатність до обробки інформації, пам'ять перекладача, слухо-мовленнєвий діапазон, швидкість введення тощо (Moser-Mercer, 2000; Setton, 2003; Defrancq, 2015). Значно менше уваги приділялося соціопрагматичним аспектам усного перекладу: прагматичній інтерференції та прагмалінгвістичному перенесенні, необхідності прагматичної адаптації або наслідкам розбіжностей фонових знань між оратором, перекладачем та аудиторією. Нижче розглядаються існуючі дослідження на ці теми. У Розділі 7.3 цього елементу ми окреслили "білі плями", на які можуть бути спрямовані майбутні дослідження.

3.3 Модель розподілу комунікативних ролей

Оскільки основне призначення усного перекладу – забезпечення комунікації між учасниками мовленнєвої події, саме специфіка їх взаємодії визначає прагматичні механізми та стратегії, що застосовуються в процесі. Дослідження моделі розподілу комунікативних ролей в усному перекладі набуло популярності після того, як Ваденше (Wadensjö, 1998) запропонувала свою модель "діалогічної взаємодії, заснованої на дискурсі". Вона зосередилась на ролях учасників події, із залученням перекладача, та розподілу відповідальності за зміст та розвиток розмови. Модель адаптує класичну концепцію Ервінга Гоффмана (1981) щодо ролей мовців у розмові, які включають автора, представника та транслятора. Автор – це учасник, що створює текст висловлювання, представник – це учасник, чий погляд і переконання відтворені у висловлюванні, а транслятор – це технічний

that incorporates an author, a principal and an animator. An author is the party who composed the words of an utterance, a principal is the party whose views and beliefs are represented in the utterance and an animator is the sounding box: the person and/or the technology through which the utterance is made.

Wadensjö observed that the interpreter's role in an interaction is more than a mere transfer of meaning (stepping beyond the role of an animator), and, moreover, that interpreters co-construct meaning together with other parties. In Wadensjö's (1998) adaptation, the animator becomes the reporter, the author becomes the recapitulator and the principal becomes the responder. Thus, an interpreter who just reports a literal translation of what has been said takes the role of a reporter; an interpreter who is an active listener and not only renders but also understands the message is a recapitulator; and the role of responder is given to a participant who engages in order to respond, to take communication further (as an interpreter may sometimes do when asking a clarifying question).

Goffman's framework and Wadensjö's adaptation of it have become a productive tool of analysis of interpreting events and the interactants' understanding of their roles, especially in community (non-professional) interpreting.

A phenomenon frequently studied in classic pragmatics, deixis, provided another gateway to the investigation of participant roles in interpreting events. Deictic expressions point to the referents and rely on contextual information regarding speaker identity to be understood (Levinson, 2004); we typically rely on the visual cues in the physically co-present situations to know which discourse participant is referred to by 'I' or 'you'. Personal

виконавець: людина і/або технологія, що фізично відтворює повідомлення.

Ваденше зауважила, що роль перекладача у взаємодії – це більше, ніж просто передача сенсу (вихід за межі ролі транслятора), і, більше того, що перекладач спільно з іншими учасниками конструє сенс. В адаптації Ваденше (1998) транслятор стає репортером, автор – реципієнтом, а представник – респондентом. Таким чином, перекладач, який просто повідомляє дослівний зміст сказаного, виконує роль репортера; перекладач, також виступає реципієнтом – активним слухачем, що не тільки передає, але й аналізує повідомлення; а роль респондента відводиться учаснику, який включається в діалог для уточнення чи продовження дискусії (наприклад, через додаткові запитання).

Концепція Гоффмана та її адаптація Ваденше стали продуктивним інструментом аналізу подій усного перекладу та розуміння учасниками своїх ролей, особливо в громадському (непрофесійному) усному перекладі.

Явище, яке часто вивчається в класичній прагматиці, – дейксис – відкриває ще один шлях до дослідження ролей учасників в інтерпретації подій. Дейктичні висловлювання вказують на референтів і залежать від контекстуальної інформації, зокрема від позиції мовця, задля набуття ясності (Levinson, 2004); ми зазвичай покладаємося на візуальні підказки у ситуаціях фізичної присутності, щоб дізнатися, до кого з учасників дискурсу звертаються на "я" чи "ти". Такий тип дейксису, як особові займенники, можуть вказувати на те, які припущення щодо ролей учасників мають особи задіяні в усному перекладі.

pronouns, a type of deixis, can indicate what assumptions about participant roles the participants in an interpreting event hold.

Disambiguation of deixis is a highly problematic topic in legal linguistics, and it comes as no surprise that interpreting studies have paid special attention to personal pronouns in court interpreting. One such study is described in Angermeyer (2005a), who looked at interpreted hearings in a small claims court in New York City. Angermeyer first established the institutional norms for interpreting in the American legal system; these norms presuppose that an interpreter is no more than a 'faithful sound amplifier' (Glémet, 1958) and therefore always interprets in the first person (direct speech). For example, if a defendant says in a foreign language 'I was going', the interpreter is expected to translate 'I was going' and not 'He said he was going'. In fact, interpreting in the third person is considered unprofessional (Pöchhacker, 2004: 151–2).

Angermeyer's (2005a) study aimed to find whether the interpreters in the small claims court used the first person (direct speech) or the third person (indirect speech). He discovered significant individual and directionality-related differences among his six interpreters with regard to this choice. Angermeyer put forth a hypothesis that the third person in interpreting is used to distance oneself from the speaker's words and identity.

The study of reported speech, and the identity role assignment it explicates, gained momentum in court interpreting (since it is important to be able to assign agency before assigning blame). Cheung (2012) and Cheung (2014) are examples of studies focusing on pronoun choices of court interpreters in Hong Kong.

Розмежування дейксисту – дуже проблематична тема в юридичній лінгвістиці, тому не дивно, що в дослідженнях з усного перекладу особлива увага приділяється особовим займенникам в усному судовому перекладі. Одне з таких досліджень описано в роботі Ангермейєра (Angermeyer 2005a), який розглядав слухання в суді з розгляду позовів у малозначних справах у Нью-Йорку, де перекладачі виконували усний переклад. Ангермейєр вперше встановив інституційні норми усного перекладу в американській правовій системі; ці норми передбачають, що перекладач – не більше ніж "вірний підсилювач звуку" (Glémet, 1958) і тому завжди перекладає від першої особи (пряма мова). Наприклад, якщо обвинувачений каже іноземною мовою "I was going", очікується, що перекладач повинен перекласти "Я йшов", а не "Він сказав, що йде". Насправді, переклад від третьої особи вважається непрофесійним (Pöchhacker, 2004: 151–2).

Дослідження Ангермейєра (2005a) мало на меті з'ясувати, чи використовували перекладачі в суді з розгляду позовів у малозначних справах першу особу (прямую мову) або третю особу (непрямую мову). Він виявив значні особистісні та пов'язані з орієнтацією відмінності між шістьма перекладачами щодо цього вибору. Ангермейєр висунув гіпотезу, що третя особа в перекладі використовується для того, щоб відмежуватися від слів та особистості оратора.

Вивчення непрямої мови та рольового розподілу ідентичності, який воно демонструє, набрало обертів у сфері судового усного перекладу (оскільки важливо вміти визначати суб'єкта, перш ніж покласти на нього провину). Роботи Чуна (Cheung, 2012) та (2014) – приклади досліджень, присвячених вибору займенників судовими перекладачами в Гонконзі. Однак ролі суб'єкта та учасника можуть виникати і в інших сферах, наприклад, на політичних зустрічах (Zhan, 2012) або міжнародних конференціях, присвячених таким несхожим темам, як

However, agency and participant roles can come into play in other domains as well, for instance, political meetings (Zhan, 2012) or international conferences on such disparate subjects as publishing and floral art (Chang & Wu, 2009). The studies have in common the finding that interpreters may choose to diverge from translating in the first person and close to the original's words in order to achieve successful mediation, since interpreter facilitated communication is often charged with sociocultural factors. Indeed, Meyer (2008: 105–6) suggests that intervention may well be one of the very few true translation universals, that is, that interpreters are always actively involved in construction and adaptation of the target text rather than being mere sounding boxes. Research shows that complex pragmatic processes are involved in the resolution of vague deixis, especially personal pronouns (for example, first person plural pronouns used for persuasive purposes to encode different group memberships). It is inevitable that interpreters will actively introduce pragmatic shifts since they become involved in the setting up of 'worlds of experience' (Chafe, 1980) or 'mental spaces' (Fauconnier, 1985) among the discourse participants using linguistic means to do so (e.g., deixis).

3.4 Politeness Research

A discussion of pragmatic research in interpreting would be woefully incomplete without addressing the topic of politeness. Politeness has been a major concern in pragmatics since the 1970s, first gaining traction with the theories describing strategic conflict avoidance and face-saving (Lakoff, 1973; Leech, 1983; Brown & Levinson, 1987). The elegance and relative simplicity of these theories made them a favourite among interpreting

видавничу справа та флористика (Chang & Wu, 2009). Ці дослідження об'єднує висновок про те, що для досягнення успішного посередництва перекладачі можуть відходити від перекладу від першої особи та близького до оригіналу, оскільки комунікація за посередництва перекладача часто пов'язана з соціокультурними факторами. Дійсно, Мейер (Meyer, 2008: 105-6) припускає, що втручання може бути однією з небагатьох справжніх перекладацьких універсалій, тобто, що перекладач завжди бере активну участь у конструюванні та адаптації цільового тексту, а не просто – технічний виконавець перекладу. Дослідження показують, що складні прагматичні процеси беруть участь у вирішенні нечіткого дейксису, особливо особові займенники (наприклад, займенники першої особи множини, що використовуються з переконливою метою для кодування різних групових приналежностей). Перекладачі неминуче активно впроваджують прагматичні зрушення, оскільки вони беруть участь у створенні "світів досвіду" (Chafe, 1980) або "ментальних просторів" (Fauconnier, 1985) серед учасників дискурсу, використовуючи для цього лінгвістичні засоби (наприклад, дейксис).

3.4 Дослідження ввічливості

Обговорення прагматичних досліджень усного перекладу було б досить неповним, якби ми не торкнулися теми ввічливості. Ввічливість стала основною проблемою прагматики з 1970-х років, вперше набувши популярності в теоріях, що описують стратегічне уникнення конфліктів і збереження обличчя (Lakoff, 1973; Leech, 1983; Brown & Levinson, 1987). Завдяки своїй лаконічності та відносній простоті, ці теорії набули широкого застосування серед дослідників у галузі усного перекладу, які прагнули зрозуміти, як зберегти обличчя та пом'якшити негативні наслідки процесу перекладу. Найперші дослідження з прагматики усного перекладу дійсно використовують теорію Брауна та Левінсона,

studies scholars looking to explore the issues of face-saving and mitigation in interpreting events. The very early studies in pragmatics of interpreting do indeed use Brown and Levinson's theory, for example, Knapp-Potthoff and Knapp (1987), investigating nonprofessional interpreting in German and Korean.

Given the body of work on the cross-cultural difference in mitigating politeness (e.g. the Cross-Cultural Study of Speech Act Realization Patterns (CCSARP) project, Blum-Kulka & Olshtain, 1984), scholars have been looking for the pragmatic shifts initiated by the interpreter on the basis of such crosscultural mismatches. The study by Jacobsen (2008), also discussed in Section 3.2, for instance, traced the down-toning of face-threats to the fact that the face concerns of the Chinese defendants were likely to be different from the Western European face concerns of other participants. Courtroom and other official settings are a fertile ground for strategic politeness research due to a stable, easily controlled situational context of interactions: some of the many studies from these settings adopting Brown and Levinson's framework include Mason and Stewart (2001), Lee (2013) or Pöllabauer (2007). All of these essentially focus on how an FTA is rendered by interpreters (mitigated, aggravated or unchanged) in different language pairs and relative power configurations. Similar work has been done in other contexts of consecutive or liaison interpreting, for example, televised political debates (Savvalidou, 2011), or as experimental studies (Berk-Seligson, 1988).

наприклад, роботи Непп-Поттофф та Непп (Knapp-Potthoff and Knapp, 1987), досліджуючи непрофесійний усний переклад з німецької та корейської мов.

Враховуючи велику кількість робіт, присвячених міжкультурним відмінностям у пом'якшенні ввічливості (наприклад, проект "Крос-культурне дослідження моделей реалізації мовленнєвих актів" (CCSARP), Blum-Kulka & Olshtain, 1984), науковці шукали прагматичні зрушення, ініційовані перекладачем на основі таких міжкультурних відмінностей. У дослідженні Якобсена (Jacobsen, 2008), яке також обговорюється в розділі 3.2, наприклад, простежується зниження кількості актів загрози обличчю, пов'язане, ймовірно, з тим, що питання збереження обличчя китайських підсудних відрізняється від західноєвропейських поглядів щодо збереження обличчя інших учасників процесу. Зала судових засідань та інші офіційні місця виявилися сприятливим ґрунтом для досліджень стратегічної ввічливості завдяки стабільному, легко контрольованому ситуативному контексту взаємодії: серед багатьох досліджень, проведених у цих умовах, які використовують концепцію Брауна і Левінсона, можна назвати роботи Мейсона і Стюарта (Mason and Stewart, 2001), Лі (Lee, 2013) або Пьоллабауера (Pöllabauer, 2007). Усі вони, по суті, зосереджуються на тому, як АЗО (Акти загрози обличчю; від англ. FTA, Face-threatening acts) сприймаються перекладачами (пом'якшено, загострено чи незмінно) в різних мовних парах і при різних конфігураціях відносної влади. Подібна робота проводилася і в інших контекстах послідовного або усного перекладу, наприклад, під час телевізійних політичних дебатів (Savvalidou, 2011), або у вигляді експериментальних досліджень (Berk-Seligson, 1988).

У дослідженнях конференц-перекладу, мало уваги приділялося збереженню обличчя та пом'якшенню ввічливості, ймовірно, через

In research on conference interpreting, facework and mitigating politeness received little attention, presumably due to the overall scarcity of research on this interpreting mode. The key contribution is Bartłomiejczyk's (2016, 2020) work devoted to the analysis of interpreting in the European Parliament using the concept of face and focusing predominantly on how mitigation is performed. It remains an excellent resource for anyone interested in a thorough overview of literature on strategic politeness research in interpreting. Magnifico and Defrancq (2017) also adopted Brown and Levinson's framework (and its extension, Culpeper's (1996) impoliteness framework) to analyse gender based differences in impoliteness treatment by interpreters. Although the study's initial hypothesis is based on an outdated and deterministic view of male and female speech habits, the findings are interesting as they shed light on the different sensitivity to professional norms by male and female interpreters (female interpreters appear to be more preoccupied with faithful translation close to source, while male interpreters take more liberties with the text and foreground their role as mediators).

3.5 Relational Work

Although in the last two decades a shift occurred in linguistic politeness theory from strategic politeness approaches like Brown and Levinson (1987) to the all-encompassing analysis of facework like Spencer-Oatey (2000) or Locher and Watts (2005), these shifts found almost no reflection in interpreting studies. While the former approaches assumed a more or less stable form-to-function correlation between linguistic resources and their polite function, the latter, like the discursive approaches to

загальний дефіцит досліджень, присвячених цьому способу усного перекладу. Ключовим внеском стала робота Бартломейчик (Bartłomiejczyk, 2016, 2020), присвячена аналізу усного перекладу в Європейському парламенті з використанням концепції збереження обличчя та зосередження уваги переважно на тому, як здійснюється пом'якшення ввічливості. Ця робота залишається чудовим джерелом для всіх, хто зацікавлений у ретельному огляді літератури про дослідження стратегічної ввічливості в усному перекладі. Магніфіко та Дефранк (Magnifico and Defrancq, 2017) також використали концепцію Брауна та Левінсона (та її розширення - концепцію неввічливості Калпепера (Culpeper, 1996)) для аналізу гендерних відмінностей у ставленні до неввічливості з боку усних перекладачів. Хоча початкова гіпотеза дослідження ґрунтується на застарілих і детермінованих уявленнях про мовленнєві звички чоловіків і жінок, отримані результати цікаві тим, що проливають світло на різну чутливість до професійних норм перекладачів-чоловіків і жінок (перекладачі-жінки, як видається, більш заклопотані точним перекладом, наближеним до оригіналу, тоді як перекладачі-чоловіки більш вільно поводяться з текстом і висувають на перший план свою роль як посередника).

3.5 Реляційна робота

За останні два десятиліття в теорії лінгвістичної ввічливості відбулася помітна зміна. На зміну стратегічним підходам до питання ввічливості, як у Брауна та Левінсона (1987), прийшли комплексні аналізи стратегій збереження обличчя, такі як концепції Спенсера-Оаті (2000) або Лочер та Воттса (2005). Проте, ці зрушення майже не вплинули на дослідження усного перекладу. Ранні моделі базувалися на ідеї відносно стабільного зв'язку між мовними засобами та їх функцією у ввічливій комунікації (принцип "форма-функція"). На противагу цьому, сучасні підходи (зокрема, дискурсивні) підкреслюють, що значення мовних елементів

relational work, argue that linguistic resources acquire their meaning in context through negotiation of societal norms. This, of course, makes such theories less convenient and straightforward to apply to language data, although naturally they boast much improved descriptive adequacy that reflects the fluid and messy nature of human communication. Nevertheless, a few studies of interpreting have taken the leap to incorporate relational work in their analysis, with interesting results, and demonstrated that it is a feasible step to take.

Some of this research has been carried out by Mapson (2015) on the material of sign language interpreting. Sign language interpreting is closest to liaison and conference interpreting in terms of temporality and participant structure, although the multimodal component is the crucial difference between the two (sign language interpreting being an intermodal interpreting type).

Mapson (2015) worked with data from general-purpose British Sign Language interpreting. Having facilitated and videorecorded several group interviews with eight experienced interpreters, she analysed the transcripts to identify the main politeness-related themes that emerged in participants' discussions. Mapson relied on Spencer-Oatey's (2000) rapport management framework to identify the types of facework that could be relevant to interpreters, for example, *smoothing* of interpersonal relations. The recognition of politeness has emerged as a prominent rich point, which highlights again the necessity of using the contextually aware politeness approaches,

формується ситуаційно — через дотримання суспільних конвенцій або їх порушення. Це, звісно, ускладнює практичне застосування цих теорій щодо аналізу мовних даних, хоча, звісно, перевага подібних теорій полягає у вищій описовій точності, яка відображає динамічну і неоднорідну природу людської комунікації. Незважаючи на це, окремі дослідження почали інтегрувати аналіз реляційної роботи. Подібні праці, не лише дали цікаві результати, а й показали практичну можливість використання цього підходу.

Мейпсон (Mapson, 2015) провела, деякі з цих дослідження, зокрема, щодо усного перекладу жестової мови. Переклад жестової мови найбільш подібний до двостороннього перекладу та конференц-перекладу через наявність часових обмежень та подібність складу учасників. Проте головна відмінність полягає у мультимодальності (переклад жестової мови є інтермодальним видом перекладу, тобто поєднує в собі візуально-просторові та мовні компоненти).

Мейпсон (2015) працювала з даними загального перекладу британської жестової мови. Вона провела кілька групових інтерв'ю з вісьмома досвідченими перекладачами та записала їх на відео, проаналізувала стенограми, щоб визначити основні теми, пов'язані з ввічливістю, які виникали в дискусіях учасників. Мейпсон застосувала систему регулювання відносин Спенсера-Оті (Spencer-Oatey's, 2000), для класифікації стратегій збереження обличчя, актуальних для усних перекладачів, таких як, згладжування міжособистісних стосунків. Визнання ввічливості виявилось дуже важливим фактором, що ще раз підкреслює необхідність використання контекстно-орієнтованих підходів до ввічливості. Оскільки теорії ввічливості, орієнтовані на форму і функції, залишаються неспроможними врахувати всі нюанси.

since form-to-function politeness theories would remain entirely blind to this problem.

Mapson (2015: 209) also highlights how interpreting (im)politeness essentially constitutes intercultural rapport management between the hearing and the deaf community. This makes interpreting especially difficult because interpreters are managing rapport between clients whose assessments of cultural norms may contrast. The interpreters' choices of what smoothing strategies to use in their target language output depends on a number of factors, not least of which is the pre-existing familiarity with the clients. The role of contextual awareness (Spencer-Oatey & Franklin, 2009) of the clients emerged as the key factor in interpreting politeness.

In a similar set-up, Mapson and Major (2021) collected data in group interviews with British Sign Language interpreters on the role of (im)politeness in interpreting. This was complemented by a second data-collection round that involved recording naturally occurring and role-play interpreting events in Australian Sign Language and English. All of the data came from the healthcare context, as Mapson and Major (2021: 63–4) believe the issues of politeness and rapport between a patient and a clinician are especially important for health outcomes and patient well-being.

The study relies both on the concepts of rapport management (Spencer-Oatey, 2000) and on relational work (Locher & Watts, 2005) to describe how sign language interpreters do interactional management. The rationale for the study was that *relational work*, 'the "work" individuals invest in negotiating relationships with others' (Locher & Watts, 2005: 10), is crucially dependent on the familiarity among conversation participants. This

Мейпсон (2015: 209) також підкреслює, що усний переклад (не)ввічливих комунікативних актів, насправді – інструмент регулювання міжкультурних відносин між спільнотами людей які чують та з вадами слуху. Це робить усний переклад особливо складним, тому що перекладачеві доводиться налагоджувати взаєморозуміння між клієнтами, чиї оцінки культурних норм можуть бути протилежними. Вибір перекладачем стратегій згладжування залежить від ряду факторів, і попереднє знайомство з клієнтами – один з них. Роль контекстуальної обізнаності (Spencer-Oatey & Franklin, 2009) про клієнтів виявилася ключовим фактором в процесі перекладу ввічливості.

Схожим чином Мейпсон і Мейджор (Mapson та Major 2021) збирали дані про роль (не)ввічливості в усному перекладі під час групових інтерв'ю з британськими перекладачами жестової мови. Також був здійснений додатковий збір даних, який охопив фіксацію спонтанних комунікативних ситуацій та моделювання інтерпретаційних сценаріїв із залученням усного перекладу австралійської та англійської жестових мов. Усі дані були отримані з контексту охорони здоров'я, оскільки Мейпсон та Мейджор (2021: 63-4) вважають, що питання ввічливості та взаєморозуміння між пацієнтом і лікарем є особливо важливими для результатів лікування та благополуччя пацієнта.

Дослідження поєднує концепції регулювання відносин (Spencer-Oatey, 2000), та реляційної роботи (Locher & Watts, 2005), щоб описати, як перекладачі жестової мови координують комунікативні процеси. Обґрунтуванням для дослідження було те, що *реляційна робота* ("робота", яку люди виконують щоб налагодити відносини з іншими") (Locher & Watts, 2005: 10), у вирішальній мірі залежить від знайомства між учасниками розмови. Це знайомство, у свою чергу, впливає на здатність усного перекладача *регулювати відносини* з клієнтами та між

familiarity in turn affects the interpreters' ability to engage in *rapport management* with and between the clients: managing harmonious and smooth relations between people (Spencer-Oatey, 2005b: 96).

The findings describe previous interactions and shared knowledge among participants as a key component in successful interpretation of content and in the management of interpersonal relationships. In fact, in the interviews, interpreters highlight familiarity as a prerequisite for a satisfactory interpretation: 'The way I would voice it would depend on what I knew had happened previously, so their relationship with their manager, or mate, or whatever' (interview excerpt from Mapson & Major, 2021: 68).

Such familiarity lowers the cognitive load during interpretation sufficiently for the interpreter to be able to focus on mediating the relational work between the clients.

4 Audiovisual Translation through the Pragmatic Lens

4.1 Introduction

We have already outlined in the introduction that, at the time of writing, pragmatics in translation is not yet an established discipline, but it is an area of study within linguistic pragmatics and within translation studies that is gaining traction. AVT was similarly described as an 'area of research that has to find its rightful place in Translation Studies' (Varela, 2002: 1), but quickly accumulated such a large number of research articles under its label that Remael (2010) suggested we may soon

ними, тобто налагоджувати гармонійні та безперешкодні стосунки між людьми (Spencer-Oatey, 2005b: 96).

Результати дослідження визначають раніше згадану концепцію реляційної роботи та обмін знаннями між учасниками як ключовий компонент успішного усного перекладу, що забезпечує точність передачі змісту та управління міжособистісними стосунками. Насправді, в інтерв'ю перекладачі підкреслюють, що ознайомлення з контекстом – важлива передумова задовільного усного перекладу: "Мій вибір мовних засобів залежить від знання взаємин між людьми, наприклад, від їхніх стосунків з керівником, товаришем чи кимось іншим" (уривок інтерв'ю з Mapson & Major, 2021: 68)

Такий попередній досвід знижує когнітивне навантаження під час усного перекладу, що надає перекладачеві змогу зосередитися на ролі посередника в регулюванні комунікативних відносин між клієнтам.

4 Роль прагматики у аудіовізуальному перекладі

4.1 Вступ

Як було зазначено у вступі, на момент написання цієї роботи, прагматика перекладу як самостійна галузь перебуває на етапі становлення. Проте ця сфера досліджень набуває помітного розвитку у межах лінгвістичної прагматики та перекладознавства. АВП (Аудіовізуальний переклад) спочатку характеризували як "сферу досліджень, яка має знайти своє законне місце в перекладознавстві" (Varela, 2002: 1), але вона швидко накопичила великий обсяг наукових статей, що Ремаель (Remael, 2010) припустив, що незабаром ми можемо стати свідками аудіовізуального повороту в перекладознавстві. Перес-Гонсалес (Pérez-González, 2019) ставить під сумнів такі прогнози, хоча він визнає зростаючу динаміку та масштабність дослідницьких проєктів реалізованих у цій галузі. На відміну від загального інтересу до

witness an audiovisual turn in translation studies. This statement is questioned by Pérez-González (2019) only with respect to the term 'turn', whereas he, too, emphasises the vitality and abundance of research projects that have been endeavoured in the field. In contrast to the overall interest in AVT and its translation processes and products, subtitling, dubbing and other modes of AVT (e.g. surtitling, voice-over, remakes) have only recently caught the eye of pragmatics researchers and are still an under-researched niche in the area of study we outline in this Element (see Desilla, 2019).

In what follows, we will first outline some general considerations regarding pragmatic research on AVT (Section 4.2), before moving on to a theorisation of the communicative settings and participation structures of different modes of AVT (Section 4.3), where we put the main focus on subtitling. Section 4.4 will then outline aspects of politeness and more broadly relational work that should be considered in future research. We return to audiovisual translation in Section 6, where we explore relational work in subtitles and viewer comments to Korean TV drama.

4.2 Pragmatics and Audiovisual Translation

More so than other areas in translation, audiovisual translation can be separated into specific translation practices and products, of which subtitling and dubbing undoubtedly have received most scholarly attention. As Section 4.3 will highlight, different modes of AVT also take place in different participation frameworks and therefore give rise to different pragmatic effects. These effects are crucial to the understanding of the translator-side production processes as well as to the viewer-side

АВП як дисципліни, його окремі форми, такі як субтитрування, дубляж та інші види АВП (наприклад, супертитри, закадровий голос, ремейки), лише нещодавно стали об'єктом наукових досліджень в галузі прагматики, і досі залишаються мало вивченими аспектами в цьому контексті. (див. Desilla, 2019).

Далі ми спочатку розглянемо деякі загальні міркування щодо прагматичних досліджень АВП (Розділ 4.2), а потім перейдемо до теоретичного аналізу комунікативних умов і моделі розподілу комунікативних ролей в різних сферах АВП (Розділ 4.3), де основна увага буде приділена субтитруванню. У розділі 4.4 окреслено аспекти ввічливості та більш загально реляційну роботи, яку слід розглянути в майбутніх дослідженнях. До аудіовізуального перекладу ми повернемося в Розділі 6, де розглянемо дослідження реляційної роботи в субтитрах і глядацьких коментарях до корейських телесеріалів.

4.2 Прагматика та аудіовізуальний переклад

На відміну від інших сфер, в аудіовізуальному перекладі можна чітко виділити окремі перекладацькі практики та продукти, серед яких увагу науковців найбільше привертають субтитрування та дубляж. У розділі 4.3, ми розглянемо різні способи аудіовізуального перекладу, які функціонують в різних аспектах моделі розподілу комунікативних ролей та зумовлюють різноманітні прагматичні ефекти. Ці ефекти відіграють вирішальну роль у розумінні діяльності перекладача, а також механізмі сприйняття інформації аудиторією. Оскільки саме завдяки ним формується смисл у перекладених аудіовізуальних текстах.

reception processes that constitute meaning-making in and of translated audiovisual artefacts.

When it comes to the existing theorisation and empirical study of AVT texts, it is useful to make a distinction between AVT approaches that focus on pragmatics and pragmatic approaches that focus on AVT. Given that translation studies is predominantly a contrastive discipline that prototypically works within a cross-linguistic paradigm, it is no surprise that cross-cultural approaches to AVT have been one focus of study. Predominantly, this approach has focused on text or text parts that were extracted and thus isolated from their multimodal context. In this vein, Guillot (2010: 88) emphasises that subtitles can be understood 'as a system of multimodal textual representation' with its own mode of interpretation. Subtitling and dubbing, she argues, are thus 'codes in their own right' (Guillot, 2016: 298). While this approach can shed light on pragmatic differences between source and target texts, and despite the fact that translation is at least implicitly understood as recontextualisation in the sense of House (2006), a conceptualisation of the 'pragmatic underpinnings of AV and AVT language' (Guillot, 2016: 298) is still missing. A complete picture of the pragmatic aspects of AVT would incorporate the full context of the recontextualised target text (see also Guillot, 2017). Inputs have been provided by the pragmatics of fiction, where the communicative setting of untranslated film has been theorised (see e.g. Babel, 2006, 2008; Brock, 2015; Messerli, 2017; Locher & Jucker, 2021) and first steps have been taken to understand the reception situation of AVT artefacts (e.g. Messerli,

У контексті існуючих теоретичних та емпіричних досліджень текстів аудіовізуального перекладу, важливо розрізняти підходи до АВП, які зосереджуються на прагматичності, та прагматичні підходи, які зосереджуються на АВП. Оскільки перекладознавство – переважно порівняльна дисципліна, що базується на міжмовній парадигмі, як наслідок, дослідники зосередили увагу на міжкультурних аспектах аудіовізуального перекладу. Переважно об'єктом досліджень ставали тексти або частини тексту, які були вилучені і, таким чином, ізольовані від їхнього мультимодального контексту. У рамках цього підходу Гійо (Guillot, 2010: 88) наголошує, що субтитри слід сприймати як "систему мультимодального відтворення текстової інформації" з власним способом інтерпретації. На її думку, субтитрування і дубляж – "коди у власному розумінні" (Guillot, 2016: 298). Незважаючи на те, що такий підхід дозволяє виявити прагматичні відмінності між вихідним і цільовим текстами, а також на приховане сприйняття перекладу як реконтекстуалізації в розумінні Хауса (2006), контекстна інтеграція "прагматичних основ аудіовізуальної мови оригіналу і аудіовізуального перекладу" (Guillot, 2016: 298) залишається недостатньо опрацьованою. Повна картина прагматичних аспектів АВП включала б повний контекст реконтекстуалізованого цільового тексту (див. також Guillot, 2017). Дослідження прагматики художньої літератури також відіграли значну роль – було теоретично обґрунтовано комунікативний контекст оригінальних фільмів без перекладу (див., наприклад, Babel, 2006, 2008; Brock, 2015; Messerli, 2017; Locher & Jucker, 2021). Окрім цього було розпочато роботу над аналізом сприйняття матеріалів АВП (наприклад, Messerli, 2019, 2020; Locher, 2020; Locher & Messerli, 2020; Messerli & Locher, 2021).

2019, 2020; Locher, 2020; Locher & Messerli, 2020; Messerli & Locher, 2021).

The advantage of conceptualisations within pragmatics has been freedom from the constraint of comparison that by definition informs any translation approach. A fruitful avenue in this regard seems an interdisciplinary return to the contrastive study design and contrastive pragmatic approach in which meaning-making in reception situations in intracultural and intercultural settings are juxtaposed. A crucial addition to this perspective will be the inclusion of multiple particular viewing situations – e.g. alone in front of a computer, together with a movie theatre audience or pseudo-communally with other viewers online (see Section 6) – and an understanding of their respective contexts and their consequences for the viewers' co-construction of meaning.

4.3 Participation Frameworks of Audiovisual Translation

Perhaps the most crucial contribution pragmatics can make to those practices traditionally examined by research in audiovisual translation is understanding these practices as language use in context. Such an approach would entail the systematic inclusion not only of utterances in comparison to the utterances they are translated from, but also of the surrounding communicative setting and in particular the participation structures that shape this form of situated language use. An obvious start for this endeavour is the understanding of the settings of film and television reception as they have been theorised in the pragmatics of fiction. Crucially, the collective sender – the conglomerate of all those involved in the production of audiovisual artefacts (Dynel, 2011) – communicates with the

Перевагою концептуалізацій у межах прагматики була свобода від обмежень порівняння, яке за визначенням лежить в основі будь-якого перекладацького підходу. Перспективним напрямом у цьому контексті виявилось міждисциплінарне поєднання порівняльного методу дослідження та контрастивного прагматичного підходу, що дозволяє зіставити процеси смислоутворення у внутрішньокультурних та міжкультурних умовах сприйняття. Аналіз конкретних ситуацій перегляду – наприклад, наодинці перед комп'ютером, разом з аудиторією кінотеатру або віртуальна спільнота глядачів в Інтернеті (див. Розділ 6), та розуміння унікальних умов та наслідків на спільне конструювання смислу аудиторією – важливий аспект у подібному підході.

4.3 Модель розподілу комунікативних ролей у аудіовізуальному перекладі

Можливо, основний внесок прагматики в практики, які зазвичай аналізуються в дослідженнях аудіовізуального перекладу – сприйняття цих практик як способів вживання мови в певному контексті. Такий підхід передбачає систематичне врахування не лише порівняння перекладених висловлювань з оригінальними, але й конкретного комунікативного середовища, зокрема механізмів взаємодії, які формують специфіку використання мови у локалізованому середовищі. Слід звернути увагу на теоретичні обґрунтування кіно і телебачення в контексті прагматики художньої літератури, щоб зрозуміти особливості їх сприйняття. Важливий аспект – те, що спільний відправник, тобто всі хто залучений до створення аудіовізуальних творів, (Dynel, 2011) взаємодіє з аудиторією через мультимодальний вигаданий простір. Як правило, основні сюжетні моменти в цій площині ґрунтуються на взаємодії між персонажами, яких втілюють актори і чиє позиціонується певною мірою

viewership via a multimodal fictional plane. Typically, the core events on that plane are interactions between characters played by actors and positioned in particular ways by the telecinematic processes, including the *mise en scène*. The viewers are, naturally, the primary ratified participants of this form of communication, but the conventions of fiction place further demands on these participants. The viewers are not only meant to suspend their disbelief and engage in joint pretence (Clark, 1996) that the characters and events are more than meets the eye and camera, but also to submit themselves to some degree of transportation (Kuijpers, 2021) that positions them close to the scenes on screen as a type of bystander to the diegetic (story world internal) action. We will return to a particular example of the constellation of participants that shape (active) reception of a translated audiovisual artefact in Section 6.

For dubbed films, the deletion of source dialogue and its exchange for translated spoken dialogue means that reception processes remain relatively unchanged: viewers of dubbed as well as of original audio films listen to spoken dialogues in a multimodal context and understand, infer and co-construct meaning. Dubbing resembles text translation (Section 2) and interpretation (Section 3) in a number of interesting ways. It shares with both that its source and target texts are in the same mode and text type (spoken dialogue to spoken dialogue) and it shares with literary translation that it needs to be placed relatively close to the covert end of the overt/ covert translation continuum (Section 2.3; House, 2006). Dubbing typically hides, rather than advertises, that it is a product of translation. Arguably, however, the composite signal of multimodal audiovisual texts has a more significant nonlinguistic component

визначається телекінематичними процесами, зокрема мізансценою. Глядачі – основні учасники цього типу комунікації, стикаються з додатковими умовами, визначеними нормами художньої літератури. Глядачі мають не лише усунути скептицизм та глибше відчувати (Clark, 1996), що персонажі та події є чимось більшим, ніж здається на перший погляд та в кадрі, але й піддатися певному емоційному перенесенню (Kuijpers, 2021), що розміщує їх у позиції зовнішніх спостерігачів дієгетичної (ізолюваної від безпосередньої участі) дії. Ми повернемося до конкретного прикладу взаємодії учасників, які формують (активне) сприйняття перекладеного аудіовізуального тексту, у розділі 6.

Для дубльованих фільмів видалення діалогів оригіналу та заміна їх перекладеними діалогами означає, що процеси сприйняття залишаються відносно незмінними: глядачі дубляжу, як і глядачі оригінальних аудіофільмів, слухають діалоги в мультимодальному контексті, розуміють, роблять висновки та спільно формують смисл. Дубляж схожий на письмовий переклад (Розділ 2) та усний переклад (Розділ 3) у багатьох цікавих аспектах. Йому властиві спільні риси з обома видами перекладу, тому що його вихідний і цільовий тексти перебувають в одному режимі і типі тексту (усний діалог до усного діалогу), і, як і літературний переклад – дубляж вимагає розміщення більш адаптованого до цільової аудиторії у спектрі явного/прихованого перекладу (Розділ 2.3; House, 2006). Дубляж – зазвичай прихований, а не очевидний продукт перекладу. Однак, можливо, композитна структура мультимодальних аудіовізуальних текстів містить більш виразний нелінгвістичний компонент, ніж літературний переклад. Малмкйєр (Malmkjaer 1998) розглядає літературний текст як єдину точку між письменником і читачем, і вважає, що один з аспектів перекладу полягає в тому, що він розриває цей зв'язок, замінюючи його більш опосередкованою

than is the case in literary translation. Malmkjaer (1998) understands the literary text as the sole point of contact between a writer and a reader, and considers one aspect of translation to be that it severs the connection, replacing it with a more indirect communication mediated by the translator. If we understand AVT in similar terms, then only the spoken dialogue is replaced and the connection between collective sender and viewer is only partially mediated via translator, whereas the rest of the multimodal signal remains a direct connection between the two. Accordingly, the prototypical stance the viewers of dubbed films undoubtedly take – that they are watching *the* film or perhaps a dubbed version of *the* film – is perhaps more justified than that of those readers of literature who only ever directly engage in communication with the invisible translator of the book they are reading.

At the same time, the difference in semiotic modes by which films and written texts communicate means that differences between source and target text in audiovisual translation are typically more pronounced on the level of language due to a set of particular constraints – e.g. lip synchronicity in dubbing. In dubbing, these differences also extend to the level of performance: while the visual aspects of actor performance are retained, the voice is substituted for that of a voice actor in the target language and culture. We cannot discuss the ramifications of these differences in full here, but it is clear that they will affect context in the sense of a recipient-side mental model of the situated performance and thus the inferential processing by which target text viewers make and negotiate meaning.

перекладачем комунікацією. Якщо ми розглянемо АВП у подібному контексті, то замінюється лише усний діалог, а зв'язок між колективним відправником і глядачем лише частково опосередковується перекладачем, тоді як решта мультимодального сигналу залишається прямим зв'язком між цими двома суб'єктами. Відповідно, не дивлячись на перегляд *оригінального фільму*, чи його *дубльованої версії*, типова позиція глядачів дубльованих фільмів – більш виправдана, ніж позиція читачів літератури, які лише взаємодіють з невидимим перекладачем через текст.

Водночас різниця в семіотичних способах комунікації фільмів і письмових текстів визначає, що відмінності між вихідним і цільовим текстом в аудіовізуальному перекладі, як правило, більш виражені на рівні мови через низку певних обмежень - наприклад, синхронізацію губ у дубляжі. У дубляжі ці відмінності поширюються і на рівень виконання: хоча візуальні аспекти акторської гри зберігаються, голос замінюється голосом актора цільової мови та культури. Ми не можемо повністю обґрунтувати наслідки цих відмінностей, але очевидно, що вони впливають на контекст у сенсі ментальної моделі сприйняття, а отже, на логічну обробку, за допомогою якої глядачі цільового тексту формують та аналізують смисл.

З іншого боку, на перший погляд – субтитрування більш відкрита перекладацька практика, оскільки наявність додаткового шару (у вигляді білого напису поверх зображення фільму) та вимога іншого типу обробки (читання) постійно нагадують глядачам про те, що вони мають

Subtitling, on the other hand, is at first glance a more overt translational practice since the presence of an additional layer (manifest in white writing on top of the film image) and the requirement for a different type of processing (reading) are constant reminders that viewers are engaging with an artefact that has been translated and that is linguaculturally 'other'. Moreover, the transfer of meaning from the spoken dialogue as source text – which is still present in the target text but at least partially inaccessible to target audiences – to written subtitles is a form of 'diagonal translation' (Gottlieb, 1994), with subtitlers mediating between source and target cultures based on a nearly identical film context and differing reception situation contexts (see Messerli, 2019).

Subtitles do not attempt to recreate the entire text but only the main linguistic aspects, and most typically the spoken dialogue. This fragmentariness of subtitle translation requires a re-evaluation of the notion of overt/covert and the differing inferential processes (Gottlieb, 1994; House, 2006). Of course, neither dubbed nor subtitled films are as covertly translated as, say, user manuals and other functional texts, for which we can postulate a readership that will process them as original texts. Overt translations, on the other hand, do not purport to be originals, but communicate explicitly on behalf of an original and provide access not only to its meaning but also to its context and textuality. Whether or not a source text is translated overtly or covertly is a pragmatic question dependent on the context, or rather contexts, of translation. It is clear that aspects of the source text influence its aptness for overt or covert translation, as do the influence of the recipients for which the translation is designed. Moreover, further modalities of the

справу з текстом, який був перекладений і, насправді, з точки зору лінгвістики та культурного контексту, "інший". Крім того, перенесення сенсу з усного діалогу як вихідного тексту – який все ще присутній у цільовому тексті, але принаймні частково недоступний цільовій аудиторії – у письмові субтитри є формою "діагонального перекладу" (Gottlieb, 1994), коли автори субтитрів виступають посередниками між вихідною та цільовою культурами, спираючись на майже ідентичний контекст фільму та різні контексти ситуації сприйняття (див. Messerli, 2019).

Мета створення субтитрів не полягає у відтворенні всього тексту, а лише основних лінгвістичних особливостей, та, як правило, усного діалогу. Така фрагментарність перекладу субтитрів вимагає переосмислення поняття явності/прихованості та різних видів логічної обробки (Gottlieb, 1994; House, 2006). Звичайно, ні дубльовані, ні фільми з субтитрами не є настільки прихованим перекладом, як, скажімо, інструкції з експлуатації та інші функціональні тексти, для яких ми можемо припустити існування аудиторії, що сприйматиме їх як автентичні тексти, не усвідомлюючи факт перекладу. З іншого боку, прямий переклад не претендує на те, щоб бути оригіналом, але передає інформацію від імені оригіналу і надає доступ не лише до його значення, але й до його контексту та текстуальності. Відкрито чи приховано перекладається текст оригіналу – це прагматичне питання, яке залежить від контексту, або, радше, контекстів, перекладу. Зрозуміло, що аспекти оригінального тексту впливають на його придатність до відкритого чи прихованого перекладу, так само як і вплив цільової аудиторії, на яку розрахований переклад. Крім того, подальші модальності процесу перекладу також відіграють певну роль у відносинах між перекладачем, текстом перекладу, автором, вихідним текстом і контекстами оригіналу та перекладу, які визначає переклад.

translation process also play a role in the relationship between translator, target text, author, source text and both source and target contexts that a translation establishes.

For instance, subtitling puts comparatively more emphasis on its status as translation than dubbing, and it is thus more overt, but when considering not only the subtitle text, but the subtitled film as a composite multimodal text, it, too, pretends to be not an original, but *the* original, text. After all, cinematic epitexts (Genette, 1997), such as the film listings at cinemas or the landing pages of streaming providers, do not present, say, the French subtitling of *Arrival*, but simply Denis Villeneuve's film *Arrival* as one single text, with dubbing tracks and subtitling texts as optional add-ons selected by cinema providers or streaming users. This is important because it positions subtitles as ancillary texts that serve as scaffolding for target audiences who make inferences about *the* film based on what the subtitles tell and show them about it. Agency for these texts can be attributed to the texts themselves – as a type of textual agency in the sense of Cooren (2004, 2008) – but also to the characters, the subtitlers or, more broadly, the collective sender (Messerli, 2019, 2020).

An additional aspect for the inferred (multiple) authorships of AVT texts is the relationship between translators and viewership. Irrespective of where agency is assigned, in a traditional professional setting, dubbed and subtitled texts necessarily communicate from a distance, from outside the viewing community they address. Audiovisual fan translations, most typically realised in the form of fansubbing, on the other hand, are community-internal translations that allow for the rest of the

Наприклад, субтитрування порівняно більше наголошує на своєму статусі перекладу, ніж дубляж, і тому є більш відвертим, але якщо розглядати не лише текст субтитрів, а й фільм із субтитрами як складений мультимодальний текст, то він теж претендує на роль не перекладу, а оригіналу. Зрештою, кінематографічні епітексти (Genette, 1997), такі як списки фільмів у кінотеатрах або цільові сторінки стримінгових провайдерів, представляють, скажімо, не французькі субтитри "*Прибуття*", а просто фільм Дені Вільньова "*Прибуття*" як єдиний текст, а доріжки дубляжу і тексти субтитрів – як необов'язкові доповнення, які обирають кінотеатри або користувачі стримінгу. Це важливо, оскільки позиціонує субтитри як допоміжні тексти, які слугують ґрунтом для цільової аудиторії, що робить висновки про фільм на основі того, що субтитри розповідають і показують про нього. Дієвість цих текстів можна віднести до самих текстів – як тип текстової дієвості у розумінні Курена (Cooren, 2004, 2008) – а також до персонажів, авторів субтитрів або, у ширшому сенсі, до колективного відправника (Messerli, 2019, 2020).

Ще одним аспектом, який може вплинути на визначення (множинного) авторства текстів АВП є стосунки між перекладачами та глядачами. Незалежно від того, де знаходиться агентство, у традиційному професійному середовищі дубляж і субтитрування текстів обов'язково відбувається на відстані, поза межами глядацької аудиторії, до якої вони звернені. З іншого боку, аудіовізуальні фан-переклади, що найчастіше реалізуються у формі фансабів, стають внутрішніми перекладами спільноти, що дозволяють решті спільноти впливати на переклад і, можливо, навіть частково брати на себе відповідальність за зміст (див. Locher & Messerli, 2020, де наведено приклади звернень фанатів до авторів субтитрів у глядацьких коментарях). Читання субтитрів як пояснень, що їх добровільно надає інший член групи, або як професійно виконаного перекладу має власний набір процесів формування смислу,

community to have influence and perhaps even adopt partial ownership of the translation (see Locher & Messerli, 2020 for examples of fans addressing fansubbers in viewer comments). Reading subtitles as explanations volunteered by another member of an in-group or as professionally produced translation each come with their own set of meaning-making processes, which also become manifest in the linguistic features of the subtitles (see e.g. Massidda, 2015).

What all forms of AVT texts have in common is the multiplicity of modes they are composed of. This characteristic brings with it the requirement for particular viewer literacies and the prompting of specific reception processes. We address the implications of these settings for relational work in Section 4.4, and we provide a more holistic account of meaning-making and relational work in a concrete case study in Section 6.

4.4 Relational Work and Audiovisual Translation

We have provided overviews of research on politeness and relational work in Sections 2.4 and 3.4 and will only offer a brief definition of the most central terms before moving directly to research in AVT and aspects particular to AVT texts.

Politeness has been studied in pragmatics first as marked behaviour specifically performed by speakers to mitigate face-threatening acts. The seminal work by Brown and Levinson (1987), easily applicable to different types of data, and more generally classic pragmatic approaches that treat individual linguistic actions as entities that are detachable from their interactional and other contexts (e.g. traditional speech act theory) still dominate the politeness research on AVT text. As is

які також проявляються в мовних особливостях субтитрів (див., наприклад, Massidda, 2015).

Спільне для всіх форм АВП-текстів – множинність модусів, з яких вони складаються. Ця характеристика вимагає від глядача певної грамотності та спонукає до специфічних процесів сприйняття. Ми розглянемо вплив цих умов на реляційну роботу у Розділі 4.4, а більш цілісний опис формування смислу та реляційної роботи на конкретному прикладі надамо у Розділі 6.

4.4 Реляційна робота та аудіовізуальний переклад

У розділах 2.4 та 3.4 ми надали огляд досліджень ввічливості та реляційної роботи, і тут ми лише запропонуємо коротке визначення найголовніших термінів, перш ніж перейти безпосередньо до досліджень АВП та аспектів, характерних для текстів АВП.

Спочатку, ввічливість в прагматичі вивчалася як маркована поведінка, яку мовці спеціально здійснюють, щоб пом'якшити акти загрози обличчю. Фундаментальна праця Брауна та Левінсона (1987) слугує універсальним інструментом для аналізу різних типів даних, і загалом класичних прагматичних підходів, що розглядають окремі мовленнєві акти як одиниці, ізольовані від інтерактивного та інших контекстів (наприклад, традиційна теорія мовленнєвих актів). Ця робота продовжує залишатись основою досліджень ввічливості в текстах АВП. Як і у випадку з дослідженнями усного перекладу (розділ 3.4), міжособистісна

the case for interpreting studies (Section 3.4), interpersonal pragmatics and discursive approaches to (im)politeness have not yet made great inroads into the understanding of translated film and television.

A classic speech act approach to politeness is offered by Bruti (2006), for instance, who focuses on compliments in subtitling, positioning her findings in terms of positive and negative politeness. As is typical for the pragmatics-in-AVT perspective, she contrasts source and target texts both descriptively and evaluatively, finding that in compliments even more so than in the case of other speech acts, subtitle translation practices lead to pragmatic loss in some cases and are more faithful in others. A similar study based on the Pavia Corpus of Film Dialogue compares compliments and insults in original English and dubbed Italian language and finds no unambiguous patterns that would differ between the two, but crucially closes by pointing to the importance of context, advocating a shift from traditional microscopic politeness approaches to general aspects of interpersonal politeness (Bruti, 2007).

Despite this call for studying relational work more generally, most subsequent studies on politeness have focused on individual speech acts in relatively small examples of dubbing and subtitling, such as further studies on compliments in subtitles (Bruti, 2009), greetings and leave-takings in Italian dubbing (Bonsignori et al., 2011, 2012; Bonsignori and Bruti, 2015), directives in English and Spanish film scripts and subtitles (Pablos-Ortega, 2019), or requests in Italian dubbing (Napoli, 2021). More general accounts are provided, for instance, by Hatim and Mason (2000), who find a reduction of interpersonal

прагматика та дискурсивні підходи до (не)ввічливості ще не досягли значних успіхів у розумінні перекладеного кіно та телебачення.

Класичний підхід до ввічливості з точки зору мовленнєвих актів пропонується в праці Бруті (Bruti, 2006), яка зосереджується на компліментах у субтитруванні, позиціонуючи свої висновки в термінах позитивної та негативної ввічливості. Як це характерно для досліджень прагматики в АВП, аналіз передбачає порівняння вихідного та цільового текстів на двох рівнях: описовому та аналітичному. Результати дослідження демонструють, що у випадку компліментів навіть більше, ніж у випадку інших мовленнєвих актів, субтитрування частіше спричиняє прагматичні спотворення. Проте в інших випадках, воно, навпаки, забезпечує більш адекватне відтворення змісту. Подібне дослідження, що ґрунтується на Корпусі Кінематографічних Діалогів Павії, порівнює компліменти та образи в англійських оригіналах та італійських дубляжах. Результати не виявили однозначних закономірностей, які б відрізняли ці два типи. Проте, ключовий висновок роботи – важливість контексту. Автор пропонує перехід від традиційних дрібномасштабних підходів до ввічливості до більш загальних аспектів міжособистісної ввічливості (Bruti, 2007).

Незважаючи на цей заклик до вивчення реляційної роботи в ширшому аспекті, більшість подальших досліджень ввічливості зосереджувалися на окремих мовленнєвих актах у відносно невеликих прикладах дубляжу та субтитрування. Наприклад дослідження компліментів у субтитрах (Bruti, 2009), привітань та прощань в італійському дубляжі (Bonsignori та ін., 2011, 2012; Bonsignori та Bruti, 2015), вказівок в англійських та іспанських сценаріях і субтитрах до кінофільмів (Pablos-Ortega, 2019), прохань в італійському субтитруванні (Napoli, 2021). Більш загальні дослідження подають, наприклад, Хатім і Мейсон (2000), які виявили кількість міжособистісних маркерів в англійських субтитрах

markers in English subtitles beyond what would be explicable by spatiotemporal constraints (see also Oksefjell-Ebeling, 2012), and Gartzonika and Serban (2009), who apply Brown and Levinson's framework to English subtitles and find no conclusive pattern in terms of the lowering or raising of face-threatening acts.

A more contextualised account has been provided by Pavesi and Formentelli (2019), who find that Italian dubbing employs hybridisation to mediate between source and target culture contexts and allow for target viewers to receive insults in a foreign language in particular and communication in general by exploiting pragmatic similarities in source and target languages. Finally, Locher (2020) shows how fansubtitling from Korean to English displays awareness of cultural and genre norms and the resulting pragmatic challenges for translation.

One very promising and largely unexplored research avenue is the multimodal pragmatic perspective Mubenga (2009) lends to requests and apologies in English subtitles. While he describes the process as tedious and time-consuming, the incorporation of ideational, interpersonal and textual levels in visual semiotic, functional grammatical and cognitive analyses of two examples from Godard's *Pierrot le Fou* manages to provide one of the most accurate and complete accounts of a contextualised AVT speech event published to date. Mubenga's (2009) own study does not directly correspond to the study of relational work aspects as defined in this Element, but applying a more discursively oriented multimodal pragmatics to larger data

зменшуються значно сильніше, ніж це можна було б пояснити лише просторово-часовими обмеженнями (див. також Oksefjell-Ebeling, 2012). В результаті роботи Гарцоніка і Сьорбан (Gartzonika and Serban, 2009), які застосували концепцію Брауна і Левінсона до англійських субтитрів, не було виявлено переконливої закономірності щодо зменшення або збільшення кількості актів загрози обличчю.

Більш контекстуалізоване дослідження надали Павезі та Форментеллі (Pavesi and Formentelli, 2019). Вони виявили, що італійський дубляж використовує гібридизацію для посередництва між контекстами вихідної та цільової культур. Це дозволяє цільовим глядачам сприймати образи іноземною мовою зокрема та комунікацію загалом, оскільки такий підхід використовує прагматичну схожість вихідної та цільової мов. Крім того, Лочер (2020) аналізує фан-субтитрування з корейської на англійську, та демонструє, що такі субтитри відображають глибоке розуміння культурних та жанрових норм, і пов'язані з цим прагматичні складнощі для перекладу.

Одне з дуже перспективних і майже недосліджених напрямків дослідження – мультимодальна прагматична перспектива, яку Мубенга (Mubenga, 2009) пропонує для прохань і вибачень в англійських субтитрах. Хоча він описує цей процес як монотонний і трудомісткий, він поєднує три рівні аналізу – ідейний, міжособистісний та текстовий – із візуально-семіотичним, функціонально-граматичним і когнітивним. Це проілюстровано на прикладах з фільму Годара «*П'єро ле Фу*». Саме це дослідження дало змогу отримати один з найточніших і найглибших аналізів контекстуалізованої мовленнєвої події в АВП, опублікованих на сьогоднішній день. Власне дослідження Мубенги (2009) безпосередньо не стосується вивчення аспектів реляційної роботи її, як це визначено в цьому розділі. Проте застосування дискурсивно-орієнтованого мультимодального підходу в прагматиці для роботи з масштабнішими

samples of subtitling and dubbing could provide insights into relational work as multimodally emergent in AVT discourse.

Mubenga's findings chime in with the work Sidiropoulou (2021) does on (im)politeness in AVT from the relational work perspective. Studying a minicorpus of English source film trailers and their dubbed and subtitled Greek versions, she finds that recipients appreciated the dubbed version's rendition of (im)politeness phenomena more. That rendition can be broadly described as the more domesticating option than that offered by subtitles, as the dubbed version adjusted culture-specific items, used orality features to reshape the interpersonal dimension between the addressees and invested more work into delivering the humorous implicatures to the audience.

даними субтитрування та дубляжу може дати уявлення про реляційну роботу як мультимодальний процес, що формується в рамках дискурсу АВП.

Висновки Мубенги демонструють значну схожість з роботою Сідіропулу (2021) про (не)ввічливість в АВП з точки зору реляційної роботи. Вивчаючи міні-корпус англомовних трейлерів до фільмів та їхніх дубльованих і субтитрованих грецьких версій, вона виявила, що аудиторія вище оцінила репрезентацію (не)ввічливості саме в дубльованій версії. Такий підхід можна загалом охарактеризувати як більш «адаптований до культурного контексту», у порівнянні з субтитрами. Оскільки дубльована версія коригує культурно-специфічні елементи, використовує особливості усного мовлення, для зміни міжособистісної динаміки між персонажами, і докладає більше зусиль, щоб донести гумористичний підтекст до аудиторії.

Chapter 2. Pragmatic Analysis of the Translation: Strategies, Techniques, and Transformations.

2.1 Overview of the source text from a pragmatic perspective

The collective monograph «Pragmatics in Translation» by Miriam A. Locher, and Thomas C. Messerli, emerges as a groundbreaking study in translation studies. Within it, pragmatics – the domain that examines language use in context – is considered a vital element of translation analysis. (Locher, Messerli, 2023)

Miriam A. Locher, a Professor of English Linguistics at the University of Basel (Switzerland), specializes in interpersonal pragmatics, politeness, and digital communication. Her work encompasses language in medicine, counseling, and historical perspectives. She also leads interdisciplinary projects at the intersection of linguistics, medicine, and digital humanities. (Profile, Anglophone Linguistics and Literary Studies, University of Basel, n.d.)

Thomas Messerli, a postdoctoral researcher, focuses on pragmatics, multilingual communication, and translation. A graduate of the University of Basel, he investigates the role of pragmatics in literary and media translations, as well as linguistic impoliteness and digital discourse. Messerli also teaches and actively participates in international linguistic initiatives. (Profile, Anglophone Linguistics and Literary Studies, University of Basel, n.d.)

“Pragmatics in Translation” is an Element of the Cambridge series Elements of in Pragmatics. The series has been published since 2022 and it consist of 12 Elements, each of them is dedicated to the pragmatic aspects in various contexts and backgrounds. Some of these Elements related to pragmatics in the health science, pragmatic inference, speech acts, (im)politeness, advice in conversation and pragmatics in fiction. (Locher, Messerli, 2023)

Another Element, which is closely connected to “Pragmatics in Translation”, is “Corpus Pragmatics” by Daniela Landert Thomas C. Messerli, Miriam A. Locher. This element focuses on the issues and possibilities provided by various forms of corpora for the research of pragmatic phenomena. The emphasis is on a practical approach to both methods and data that offers guidance for methodological decision-making. The work also identifies fields where new methodological developments are essential to make new types of data available for pragmatic studies. Linguistic corpora are nowadays in the process of diversification. One trend is to move towards larger and larger corpora, while another trend is to extend corpora with more specific and multi-level annotations. Both of these trends create new challenges and possibilities for the pragmatics research. (Landert, Messerli, Locher 2023)

The work “Pragmatics in Translation” is dedicated to translation within the context of interpersonal pragmatics and has two aims: to provide an overview of the current state of pragmatics in translation studies and to present innovative methodologies and research directions. The authors highlight three key aspects for analysis: mediality, participation structure (the roles of communicators), and relational work (relationship building). These categories form the basis for examining translation data. (Locher, Messerli 2023 p.9).

Pragmatics is crucial in translation because the translator must not only reproduce the literal meaning but also ensure the preservation of the communicative goal, emotional impact, and contextual appropriateness for the audience. This requires considering cultural norms, politeness strategies, as well as the specifics of conveying implied meanings, speech acts, indexical elements (deixis), and principles of linguistic cooperation (Locher, Sidiropoulou, 2021).

Tracing the evolution of pragmatic translation studies, Locher and Messerli their own vision of the field and formulate a series of promising questions for future research. These directions are based on the interaction between linguistic pragmatics and translation, bridging the gap between theory and practice. The book combines descriptive translation studies, discourse analysis, and

intercultural pragmatics, offering a unified framework for studying both micro-level interaction and macro-sociocultural processes (Locher, Messerli, 2023).

Using examples from literature, audiovisual media, and digital communication, the authors demonstrate how pragmatic concepts (speech acts, implicature, politeness, deixis, etc.) influence the process and outcome of translation. The practical tools in the book help identify pragmatic shifts between languages and cultures, as well as analyze their impact on meaning-making, interpersonal dynamics, and cultural representation (Desilla, 2021).

I consider, in a world where translation plays a key role in global communication (diplomacy, education, social media), understanding the pragmatic dimension ceases to be optional – it becomes essential for effective intercultural dialogue.

2.2 Pragmatic aspects of the text and challenges of translation process

In this work we explore pragmatic aspects and challenges of rendering pragmatic meanings in translation.

The classical approach to Pragmatics defines it as the study of the relationship between the key factors of understanding any language – the relationship between language and context. (Levinson, 1983 p.68)

While more contemporary researchers in this field, such as Gallai, consider Pragmatics as the basis of the principles and processes by which meaning is formed in context. He minimizes that pragmatics examines how we interpret meaning according to various communicative contexts and focuses on the inferential processes that lead to mutual understanding between speakers and audiences. (Gallai, 2022 p.43)

The necessity of examining the pragmatic aspects of translation is explained by the dynamic changes and requirements of contemporary intercultural communication, where the main demand is to ensure successful interaction between individuals from different cultures and backgrounds.

Many linguists have studied pragmatics in their works. Among the famous linguistic scholars who have studied pragmatics and its usage in the modern world is Jonathan Culpepper. He is a professor at Lancaster University in the U.K. His main works focus on the theory of politeness, language in drama and literature, and historical pragmatics. One of his most famous works in this field is *Impoliteness: Using Language to Cause Offence* (2011).

Another prominent linguist in the field of pragmatics is Julian House, whose contributions to intercultural pragmatics, translation pragmatics, and discourse analysis are significant. She works at the Hellenic American University in Greece. One of her seminal works is *Translation: The Basics* (2018).

Many Ukrainian linguists, such as O. Korunets, O. Semenog, and T. Pakhomova have turned their attention to the study of pragmatics and its aspects. Among them is Olha Pavlyk, a professor at Khmelnytsky National University. Her research “Pragmatic aspects in translation” explores the relationship between pragmatic aspects and translation theory, and the analysis of pragmatic transformations in multilingual communication. She has published many articles dedicated to this topic (Pavlyk, 2020).

Another prominent linguist at the Classical Private University in Zaporizhzhia is Olena Selivanova. She has written such works as *Modern Linguistics: Directions and Problems* (2008) and *Modern Linguistics: Terminological Encyclopaedia* (2006). In these works, she raises the issues of pragmatics, discourse and cognitive linguistics.

A properly accomplished analysis of the pragmatic features of a text becomes a strategic tool for interaction in the context of globalisation and helps to optimise communicative relevance.

Nevertheless, some aspects of pragmatic research, such as relational work, the politeness theory, and the participation framework, which are explored in detail by Locher and Messerli (Locher, Messerli 2023), are still under-researched in translation studies.

I consider that more attention should be focused on methodological approaches to the analysis of pragmalinguistic processes, and a more comprehensive study of translation equivalents in order to

minimise communicative and pragmatic differences between source and target messages. According to the recommendations for translation of scientific texts in Karaban's work "Translation of English scientific and technical literature" (2004, p.345).

One of the biggest challenges for me was to translate into Ukrainian a particularly new term in translation studies, "relational work". Since there is no Ukrainian equivalent, it was important to research the meaning and message of this expression. This concept was introduced by Locher and Watts in their work Politeness theory and relational work. Journal of Politeness Research, 1 (2005). The authors themselves identify that the concept of "relational work" covers the whole continuum of verbal behaviour from direct, impolite, rude or aggressive interactions to polite interactions (Locher & Watts, 2005, p. 11) is related to the inter-personal level of interaction (Locher, 2006) and refers to the 'work' that people put into establishing relationships with one another (Locher & Watts, 2008, p. 78)

I have translated this expression using calque.

relational work (Locher, Messerli, 2023 p.28) – *реляційна робота*

In academic studies, precise terminology is crucial for maintaining theoretical coherence and cross-linguistic dialogue (Korunets, 2017, p.168). In translating the term 'relational work' into Ukrainian, calquing was used to deliberately reflect the original English form and conceptual structure. This approach assures that Ukrainian scholars will be able to understand the specific theoretical basis of the term without distortion, since "relational work" is not just a descriptive phrase, but a concept laden with academic connotations. Such translation protects the pragmatic function of the term as a specialised scientific marker, while adaptive alternatives such as 'налагодження стосунків' risk blurring its accuracy by introducing colloquial or culturally determined associations. Thus, preferring calquing to techniques such as modulation or amplification avoids unintentional semantic shifts, while adhering to the principle of pragmatic equivalence in academic translation: neutrality and adherence to the original meaning should prevail over stylistic flexibility (Karaban, 2004, p.286).

The problem of rendering pragmatic meanings is sometimes caused by the fact of absence of equivalent term in the target language. In this case, using literal translation can lead to a loss of pragmatic effect (Baumgarten, 2017). Literal translation provokes pragmatic losses, as it sometimes ignores the communicative function of the utterances. A translator who seeks to reflect only the lexical and grammatical aspects of a text might distort or completely miss the cultural or ideological features of the source text (Newmark, 2009, p.41).

According to Desilla, pragmatic relevance implies both preserving the original meaning and conveying the communicative impact, in other words, understanding the author's intentions and taking into account the peculiarities of the target audience (Desilla, 2021). This helps to maintain the effectiveness of the translated text.

Another important pragmatic concept, "participation framework" was translated using transposition and amplification technique (Molina, Hurtado, 2002). Ukrainian dictionaries do not provide a translation of this term, so I referred to Hoffman's definition, where he focused on the positioning of people during the process of translation (Goffman, 1981).

As an analytical concept, the concept of participation is derived from Goffman's work on footing (1981), which focused on the positioning of people during speech events. He revisited the traditional roles of the participants – speaker and listener – and broke them down into subcategories. Hoffman divided listeners into addressed and unaddressed, bystanders, eavesdroppers and peepers; and speakers into animators, authors, principles and figures. The participant relationship configurations comprise the participation framework in the activity in which they are involved. (Goffman, 1981)

participation framework (Locher, Messerli, 2023 p.28) – *модель розподілу комунікативних ролей*
Ukrainian translation preserves the original meaning of the concept, but the way it is conveyed is modified to reflect the communicative and pragmatic function of the original utterance to the target audience.

Another technique that is usually used to ensure functional equivalence and avoid readers confusion of foreign concept or idea is adaptation (Molina, Hurtado, 2002). Adaptation is the replacement of

element in SL with the element in TL with more appropriate cultural context (Molina, Hurtado, 2002).

domesticating option (Locher, Messerli, 2023 p.28) – *адаптований до культурного контексту*

sounding box (Locher, Messerli, 2023 p.28) – *технічний виконавець*

2.3. Classification of the terms

The basis of the translation analysis was the accurate and adequate reproduction of the terms in the target language used in the original text. For this purpose, I used a two-stage classification of terms. First, the terms were classified according to the field of their use. Based on the work of Julianne House “Translation quality assessment: Past and present” (House, 2015), where she analyses the impact of pragmatics on translation and distinguishes pragmatic terms from general translation terms. In another research “Text analysis in translation: Theory, methodology, and didactic application of a model for translation-oriented text analysis” (Nord, 2005), Christiane Nord developed a functional-pragmatic approach to translation and classifies terms within this approach. We have identified three main categories of terms according to their field of use: linguistic, translation studies and pragmatic terms.

The second stage of the classification was to divide the terms according to the degree of specialisation. The terms were divided into: general scientific terms - terms used in various sciences; interdisciplinary terms - terms used in several scientific fields, but with certain differences in meaning; and highly specialised terms - terms used in a particular field of science or technology (Kubaychuk, 1996).

In the field of pragmatics, most of the terms have turned out to be highly specialised due to the peculiarities of their use only in a certain context and meaning. For example:

relational work (Locher, Messerli, 2023 p.28) – *реляційна робота*

writer–reader interpersonal pragmatics (Locher, Messerli, 2023 p.12) – *міжособистісна прагматика між письменником і читачем*

interpersonal dynamic (Locher, Messerli, 2023 p.12) – *міжособистісна взаємодія*

unmarked and marked (im)polite behaviour (Locher, Messerli, 2023 p.13) – *немаркована та маркована (не)ввічлива поведінка*

cross-cultural comparability (Locher, Messerli, 2023 p.15) – *міжкультурні співвідносності*

mitigation (Locher, Messerli, 2023 p.15) – *пом'якшення*

ostensive stimulus (Locher, Messerli, 2023 p.15) – *остенсивний стимул*

politeness formulae (Locher, Messerli, 2023 p.15) – *формули ввічливості*

communicative clues (Locher, Messerli, 2023 p.15) – *комунікативні ключі*

The terms used in the field of translation studies, as well as in the field of pragmatics, were mostly highly specialised terms:

explicitation (Locher, Messerli, 2023 p.12) – *експлікація*

consecutive interpreting (Locher, Messerli, 2023 p.14) – *послідовний переклад*

whisper interpreting (Locher, Messerli, 2023 p.14) – *нашіптування*

conference interpreting (Locher, Messerli, 2023 p.14) – *конференц-переклад*

court interpreting (Locher, Messerli, 2023 p.15) – *судовий переклад*

interpreter-mediated event (Locher, Messerli, 2023 p.16) – *події, із залученням перекладача*

translation universals (Locher, Messerli, 2023 p.13) – *перекладацькі універсалії*

According to the Dictionary of Linguistic Terms by Zahnitko A. (2012), most linguistic terms are considered to be general scientific terms:

deictic expressions (Locher, Messerli, 2023 p.18) – *дейктичні висловлювання*

linguistic indeterminacy (Locher, Messerli, 2023 p.16) – *лінгвістична невизначеність*

linguistic form–function relationships (Locher, Messerli, 2023 p.15) – *зв'язки між мовною формою та функцією*

deixis (Locher, Messerli, 2023 p.18) – *дейксис*

The text also contains interdisciplinary linguistic terms:

cross-linguistic paradigm (Locher, Messerli, 2023 p.23) – *міжмовна парадигма*

legal linguistics (Locher, Messerli, 2023 p.18) – *юридична лінгвістика*

discourse participants (Locher, Messerli, 2023 p.14) – *учасники дискурсу*

According to the selected terms, linguistic terms accounted for 21% of the total terms, translation studies terms accounted for 28%, and pragmatic terms had a rate of 51%. According to the classification by degree of specialisation, highly specialised terms were found in 75% of cases, interdisciplinary terms - 7%, and general scientific terms - 18%.

2.4. Techniques and strategies of translating “Pragmatics in translation” by Miriam A. Locher and Thomas C. Messerli

In the process of investigation of the translation, comparative and contrastive approaches were used to analyse the translated terms and expressions and the techniques used to translate them.

“Pragmatics in Translation” is an academic publication for linguists and scholars of translation studies. Most of the phrases and terms are used straightforwardly, without any hidden or implicit meanings, and without any cultural connotations. In this case, it is considered appropriate to use a literal translation as long as it leads to an equivalent phrase with the same communicative message as in the original. (Varha, Zykan, Berta 2023 p.11) Literal translation is a translation technique in which an expression is rendered word for word without adaptation or distortion. It is used when the linguistic meanings and content in the source and target languages are compatible (Molina, Hurtado 2002 p.14).

... that led us from the description of marked instances of face-threatening behaviour and their mitigation to a context-bound, situationally constructed understanding of **interpersonal pragmatics** (Locher, Messerli, 2023 p.11) – ...змістив увагу дослідників від конкретних прикладів загрози обличчю та їх пом'якшення до контекстуального та ситуативно утвореного розуміння **міжособистісної прагматики**.

...which contains several articles that highlight the connection between relational work and **identity construction** in actor/character rendition in written translation (Locher, Messerli, 2023 p.13) – Робота містить кілька статей, що висвітлюють зв'язок між реляційною роботою та створенням ідентичності при відтворенні акторів/персонажів у письмовому перекладі Gutt's **interpretive resemblance** was adapted by Setton (2006) to be applied to simultaneous interpreting contexts. (Locher, Messerli, 2023 p.15) – Семтон (2006) адаптував **інтерпретативну подібність** Гутта до контексту синхронного перекладу.

Notably less attention has been paid to the sociopragmatic aspects of interpreting: pragmatic interference and **pragmalinguistic transfer**... (Locher, Messerli, 2023 p.16) – Значно менше уваги приділялося соціопрагматичним аспектам усного перекладу: прагматичній інтерференції та **прагмалінгвістичному перенесенні**

Given that translation studies is predominantly a contrastive discipline that prototypically works within a **cross-linguistic paradigm**... (Locher, Messerli, 2023 p.23) – Оскільки перекладознавство – переважно порівняльна дисципліна, що базується на **міжмовній парадигмі**...

...finds no **unambiguous patterns** that would differ between the two... (Locher, Messerli, 2023 p.27) – Результати не виявили **однозначних закономірностей**, які б відрізняли ці два типи.

This strategy of using literal translation resulted in the following pragmatic effects in the target text:

- Maintaining the academic tone and stylistic neutrality of the text.
- Direct understanding of the terms without the necessity for adaptation or adding cultural context, so it meets the expectations of the target audience (scholars, linguistic students, researchers).
- Ensuring terminological consistency with Ukrainian sources in the field of linguistics, which facilitates easier perception and further use of the text in the academic environment.

When literal translation was impossible to apply, because of grammar aspects of target language, such translation technique as transposition was used. Transposition means changing grammatical category, but preserving contextual meaning (Molina, Hurtado 2002 p.15).

At the time of writing, however, published **(im)politeness-oriented research** in translation is dominated largely by comparisons of isolated instances of (im)politeness. (Locher, Messerli, 2023 p.13) – Однак на момент написання цієї статті опубліковані **дослідження, орієнтовані на (не)ввічливість** у перекладі, здебільшого зводилися до порівняння окремих прикладів (не)ввічливості.

...she analysed the transcripts to identify the main **politeness-related themes** that emerged in participants discussions. (Locher, Messerli, 2023 p.20) – проаналізувала стенограми, щоб визначити основні **теми, пов'язані з ввічливістю**, які виникали в дискусіях учасників.

Research into the participation structure of interpreting gained traction after Wadensjö (1998) proposed her '**dialogic discourse-based interaction**' model. (Locher, Messerli, 2023 p.16) – Дослідження моделі розподілу комунікативних ролей в усному перекладі набуло популярності після того, як Ваденсйо (Wadensjö, 1998) запропонувала свою модель "**діалогічної взаємодії, заснованої на дискурсі**".

It focused on the roles of participants in an **interpreter-mediated event**, the responsibility in distribution of content and progression of talk. (Locher, Messerli, 2023 p.16) – Вона зосередилась на ролях учасників **події, із залученням перекладача**, та розподілу відповідальності за зміст та розвиток розмови.

From a pragmatic perspective, transposition allows to preserve the academic style, accuracy and logical structure of the expression, while adapting the syntax to the standards of the target language. This is especially important in academic texts, where the reader is expected to have a clear understanding of terms and theoretical concepts (Karaban, 2004, p.280). In addition, correct grammatical structure contributes to a better readability and professional manner of translation without changing the meaning of the original.

Calque is a translation technique refers to translation foreign word or compound expression word for word, creating a new word or expression in target language that reflect the original (Molina, Hurtado 2002 p.14).

Its ease of applicability means that in source and target texts, **face-threatening acts (FTA)** can be identified and compared in terms of their realisation, but a more general concept of the discursive construction of the relationship between writers, texts and readers eludes much of the existing scholarship. (Locher, Messerli, 2023 p.12) – Застосування теорії полягає в тому, що у вихідному та цільовому текстах можна ідентифікувати та порівняти **акти загрози обличчю**, з точки зору їхньої реалізації.

In this area, Aijmer's (e.g. 2011) work in **contrastive pragmatics** as well as Hatim's (1998) application of Brown and Levinson's theory to texts... (Locher, Messerli, 2023 p.13) – У цьому напрямку роботи Аймера (наприклад, Aijmer, 2011) з **контрастивної прагматики**, а також Хатіма (Hatim, 1998), який застосовує теорію Брауна і Левінсона до текстів...

...first gaining traction with the theories describing strategic conflict avoidance and **face-saving**... (Locher, Messerli, 2023 p.19) – ...вперше набувши популярності в теоріях, що описують стратегічне уникнення конфліктів і **збереження обличчя**...

Moreover, the transfer of meaning from the spoken dialogue as source text – ... – to written subtitles is a form of '**diagonal translation**' (Locher, Messerli, 2023 p.25) – Крім того, перенесення сенсу з усного діалогу як вихідного тексту – ... – у письмові субтитри є формою "**діагонального перекладу**".

Deictic expressions point to the referents and rely on contextual information regarding speaker identity to be understood... (Locher, Messerli, 2023 p.18) – **Дейктичні висловлювання** вказують на референтів і залежать від контекстуальної інформації, зокрема від позиції мовця, задля набуття ясності...

Audiovisual fan translations, most typically realised in the form of fansubbing, on the other hand, are community-internal translations that allow for the rest of the community to have influence and perhaps even adopt partial ownership of the translation. (Locher, Messerli, 2023 p.27) – З іншого боку, **аудіовізуальні фан-переклади**, що найчастіше реалізуються у формі фансбів, стають внутрішніми перекладами спільноти, що дозволяють решті спільноти впливати на переклад і, можливо, навіть частково брати на себе відповідальність за зміст.

In the pragmatic aspect, the calque maintains cognitive transparency: the target reader can easily recognise the structure and meaning of such terms (Gambier, van Doorslaer, 2012, p.9). This avoids misunderstandings or loss of meaning and increases the pragmatic effectiveness of the text, as the communicative goal is achieved without distortion.

Moreover, calquing as a strategy in scientific translation supports intertextuality and consistency with other sources in the field where similar terms are already used (Karaban, 2004, p.285). The choice of this technique contributes to the standardisation of terminology in the academic environment, which is an important pragmatic function.

According to Molina L. and Hurtado A.A. (2002) borrowing is transferring term from the source language to the target language directly, with minimal adaptation. I used this translation technique to render terms that do not have well-established or accurate equivalents that can reproduce the conceptual and functional meaning of terms.

*...treats an utterance as an **ostensive stimulus** that signals to the addressee the speaker's intention to convey relevant information.* (Locher, Messerli, 2023 p.15) – *...розглядає висловлювання як **остенсивний стимул**, який сигналізує адресату про намір мовця передати відповідну інформацію.*

Borrowing helps to maintain terminological accuracy, which is especially important for an academic audience familiar with the concepts of cognitive linguistics and pragmatics. This ensures that the pragmatic effect of credibility and scientific rigour expected of an academic text.

Thus, the technique of borrowing in this instance serves as a means of preserving accuracy, professional style, and effective scientific communication.

I used established equivalent to translate some terms, which are recognizable as an equivalent in target language (Molina, Hurtado 2002 p.14). For instance, in Ukrainian linguistic dictionaries as “A dictionary of modern linguistics: concepts and terms” by Zahnitko A. (2012) or work as “Handbook of translation studies” by Gambier Y. and van Doorslaer L. and edited in the Ukrainian translation by Kalnychenko O. and Chernovaty L. (2020)

*By applying **Grice's maxims** to source and target text and working with the idea of making implicit meaning explicit...* (Locher, Messerli, 2023 p.12) – *Застосовуючи **максими Грайса** до вихідного та цільового текстів і працюючи з ідеєю експлікації імпліцитного значення*

*Celenza's translation, which employs **explicitation** and disambiguation, is argued to better accommodate the need of the readers for easier accessibility and therefore to be more polite...*

(Locher, Messerli, 2023 p.12) – *переклад Челенца, який використовує **експлікацію** та двозначність, дозволяє читачам краще розуміти текст, а отже, демонструє більш ввічливе ставлення до них...*

*Finally, **conference interpreting** (essentially, simultaneous interpreting for large audiences) is performed in a special booth with interpreters working in teams of two or three...* (Locher, Messerli, 2023 p.14) – *Нарешті, **конференц-переклад** (по суті, синхронний переклад для великих аудиторій) виконується в спеціальній кабіні, де перекладачі працюють у команді по двоє або троє...*

*A phenomenon frequently studied in classic pragmatics, **deixis**, provided another gateway to the investigation of participant roles in interpreting events.* (Locher, Messerli, 2023 p.18) – *Явище, яке часто вивчається в класичній прагматичі, – **дейксис** – відкриває ще один шлях до дослідження ролей учасників в інтерпретації подій.*

*Also adopting **relevance theory** and interpretive resemblance as its main theoretical underpinning...* (Locher, Messerli, 2023 p.16) – *Також використовуючи **теорію релевантності** та інтерпретативної подібності як основне теоретичне підґрунтя...*

*...**audiovisual translation** can be separated into specific translation practices and products...* (Locher, Messerli, 2023 p.22) – *...в **аудіовізуальному перекладі** можна чітко виділити окремі перекладацькі практики та продукти...*

This strategy preserves functional relevance; it allows the reader to immediately identify known concepts without additional clarification or adaptation (Desilla, 2021, p.90).

Thus, the choice of this technique is based not only on lexical equivalence but also on pragmatic expediency: it minimizes potential misunderstandings, preserves intertextual links with previous scientific works, and facilitates the adequate perception of terminology in academic discourse.

Another technique, that I used while translating the text, is modulation. Modulation means changing of focus or cognitive category to render message of the original text to the target audience, so the message would be accurately perceived (Molina, Hurtado 2002 p.14). This technique is especially helpful when a literal translation could confuse the reader or not comply with the target language's standards. A literal translation would not capture the full range of meanings or create artificial, unnatural constructions in the Ukrainian language (Baumgarten, 2017).

*We will return to a particular example of **the constellation of participants** that shape (active) reception of a translated audiovisual artefact in Section 6. (Locher, Messerli, 2023 p.24) – Ми повернемося до конкретного прикладу **взаємодії учасників**, які формують (активне) сприйняття перекладеного аудіовізуального тексту, у розділі 6.*

*We cannot discuss the ramifications of these differences in full here, but it is clear that they will affect context in the sense of a **recipient-side mental model** of the situated performance... (Locher, Messerli, 2023 p.25) – Ми не можемо повністю обґрунтувати наслідки цих відмінностей, але очевидно, що вони впливають на контекст у сенсі **ментальної моделі сприйняття**...*

The pragmatic effect of using modulation is to guarantee that the target audience perceives the text clearly, naturally and accurately. This strategy allows the translator to take into account the cognitive and linguistic differences between languages (Gambier, van Doorslaer, 2012)

One more translation technique I applied is amplification. Amplification refers to introducing additional information that is not formulated in source text (Molina, Hurtado 2002 p.14). It is used to clarify utterance and simplify perception processes by target audience.

*...as the dubbed version adjusted culture-specific items, used **orality features** to reshape the interpersonal dimension between the addressees and invested more work into delivering the humorous implicatures to the audience. (Locher, Messerli, 2023 p.28) – Оскільки дубльована версія коригує культурно-специфічні елементи, використовує **особливості усного мовлення**, для зміни міжособистісної динаміки між персонажами, і докладає більше зусиль, щоб донести гумористичний підтекст до аудиторії.*

*...it is **a communicative activity** different from written translation on so many levels as to merit a separate investigation. (Locher, Messerli, 2023 p.14) – Однак цей **вид комунікативної діяльності** настільки відрізняється від письмового перекладу, що вимагає окреме дослідження.*

*...with **subtitlers** mediating between source and target cultures based on a nearly identical film context and differing reception situation contexts (Locher, Messerli, 2023 p.25) – коли **автори субтитрів** виступають посередниками між вихідною та цільовою культурами, спираючись на майже ідентичний контекст фільму та різні контексти ситуації сприйняття.*

From a pragmatic standpoint, amplification made it possible to avoid ambiguity or abstraction, and enhanced the clarity and accuracy of the communicative message (Selivanova, 2008). In scientific translation, this strategy helps to ensure informative completeness (Molina, Hurtado 2002 p.14).

Conclusion

This paper includes pragmatic analysis of the translation “Pragmatics in translation” by Miriam A. Locher and Thomas C. Messerli. The body of research is a scientific text about pragmatics, its relationships with translation and interpretation and modern approaches to examine pragmatic aspects in different areas of translation studies. The analysis revealed challenges faced during the process of translating pragmatic specialized terms and strategies and techniques used to resolve these challenges.

Thus, in view of this research, we can draw the following results.

1. Analysis of translation was performed, pragmatic terms were identified and selected in a form of table.
2. Challenges and aspects of translation specialized terms were investigated and overcome.
3. Strategies and techniques used in the translation process were revealed and described.

In order to fulfil the set goals and achieve the appropriate pragmatic and communicative effects in the target language, a detailed analysis of the original text was carried out. In cases where the strategy of literal translation or calques was consistent with the academic style and rendering of the original message of the author, these techniques were used. In the absence of a well-established equivalent or when a literal translation is unacceptable, depending on the situation and the classification chosen by Molina L. and Hurtado A. (2002), the techniques of modulation, transposition, adaptation or amplification were used.

The result is a translation that complies with academic standards and the expectations of the target audience. The pragmatic and conceptual functions of the original text were successfully reproduced in the translation and contributed to the development of academic research on the relationship between pragmatics and translation.

Adequate translation of target text was reached through usage of various translation techniques according to classification of Molina L. and Hurtado A. (2002). Statistics have shown that the most common technique used in the translation is literal translation in 47% of the cases. After literal translation, modulation in 25% of the examples. Established equivalent has a rate of 11% and calque 6%. Techniques such as amplification, transposition, adaptation and borrowing have a small rate of percentage.

To sum up, we can say that all the tasks were completed. The main task was to render terminology in the target text with the equal meaning and communicative function as in the original text, preserving the same effect on processes of perception and understanding for target audience as in the original one.

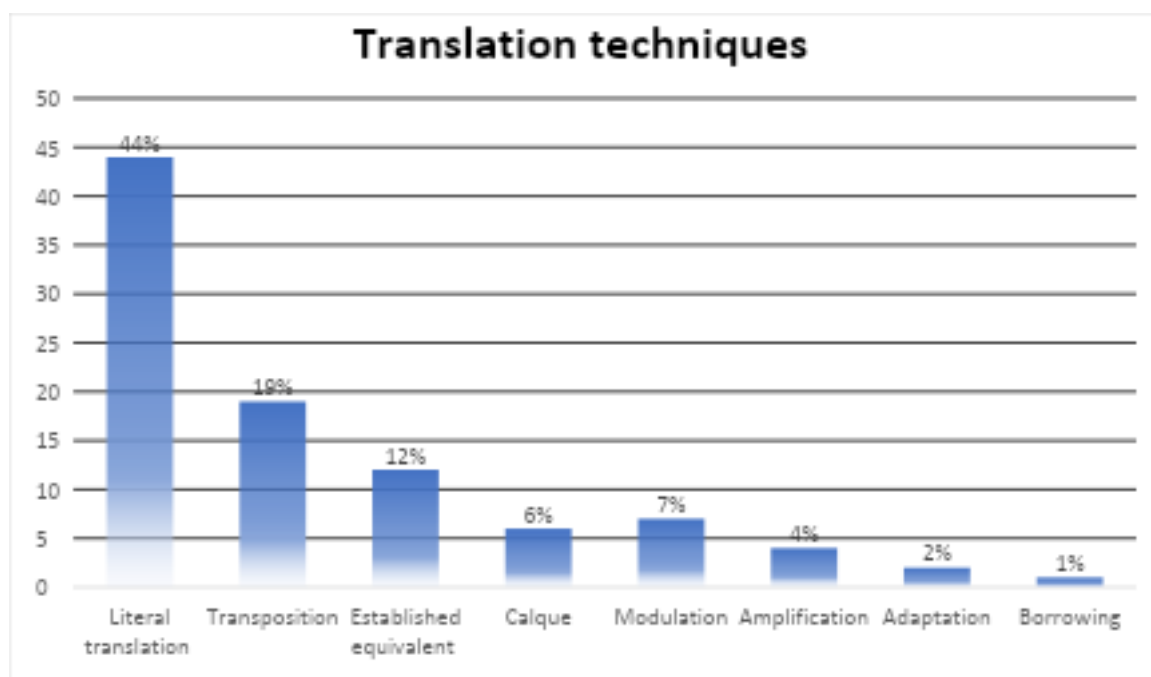
The aspects examined in this study are only at the formation stage in the field of linguistics. In the foreseeable future, the research of the pragmatic features of the text and specialized terminology will contribute to improving the quality of translation.

List of References

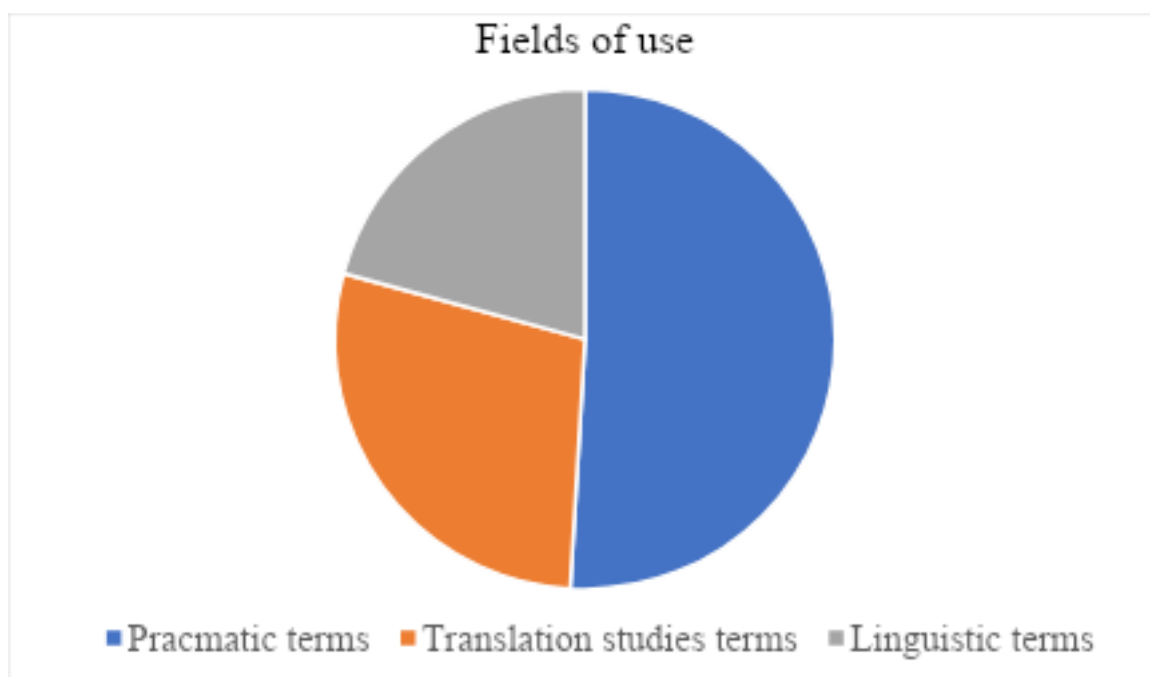
1. Бусел, В. Т. (Ed.). (2005). *Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. І доп.)*. ВТФ «Перун».
2. Варга, Н. І., Зикань, Х. І., & Берта, Е. Т. (2023). *Вступ до перекладознавства. Навчально-методичний посібник* (Н. Варга, Х. Зикань, & Е. Берта, Eds.). ДВНЗ «УжНУ», 11-13.
3. Гамбіер, І., & ван Дорслар, Л. (Eds.). (2020). *Енциклопедія перекладознавства: у 4 т. Т. І: пер. з англ.* (О. А. Кальниченко & Л. М. Черноватий, Eds.). Нова Книга. (Серія UTTU Series).
4. Загнітко, А. (2012). *Словник сучасної лінгвістики: поняття і терміни*. ДонНУ.
5. Карабан, В. І. (2004). *Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми* (4-е вид.). Нова Книга, 81–114, 280–288, 345.
6. Корунець, І. В. (2017). *Теорія і практика перекладу (аспектний переклад)* (5-те вид.). Нова Книга, 160–174.
7. Кубайчук О. С. (1996). *Основи термінознавства*. Київ: Либідь, 67–74.
8. Павлик, О. Б. (2020). *Прагматичні аспекти в перекладі*. Актуальні питання гуманітарних наук, 31(2), 191–196.
9. Перванчук, Т. Б. (2021). *Аудіовізуальний переклад: основні види та особливості*. Волинський національний університет імені Лесі Українки. <https://doi.org/10.32838/2710-4656/2021.4-2/20>
10. Селіванова, О. О. (2008). *Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми: Підручник*. Довкілля-К, 34, 76-80.
11. Шуляк, І. М. (2016). Теорія релевантності як метод інтерпретації непрямих мовленнєвих актів в англomовному художньому дискурсі. *Наукові записки національного університету «Острозької академії»*, 61, 151–154.
12. Baker, M., & Saldanha, G. (2020). *Routledge encyclopedia of translation studies* (3rd ed.). Routledge, 81–94.
13. Baumgarten, N. (2017). Pragmatics and translation. *Translation Studies*, 10(1), 90–104.
14. Cambridge Dictionary | English Dictionary, Translations & Thesaurus. (2025). <https://dictionary.cambridge.org/>
15. Culpeper, J. (2011). *Impoliteness: Using language to cause offence*. Routledge.
16. Desilla, L. (2021). *Translation and pragmatics: Theories and applications*. Routledge.
17. Gallai, F. (2019). Cognitive pragmatics and translation studies. *Pragmatics*, 29(2), 273–285.
18. Gallai, F. (2022). *Relevance theory in translation and interpreting: A cognitive-pragmatic approach*, 230–243, 267.
19. Gambier, Y., & van Doorslaer, L. (Eds.). (2012). *Handbook of translation studies* (Vol. 3). John Benjamins Publishing Company, 76–78, 91–97.
20. Goffman, E. (1981). *Forms of talk*. University of Pennsylvania Press.

21. House, J. (2015). *Translation quality assessment: Past and present* (2nd ed.). Routledge, 42–43, 56–57.
22. House, J. (2018). *Translation: The basics*. Routledge, 84–92.
23. House, J. (2018). *Translation studies and pragmatics*. *Translation Studies*. Routledge, 11(2), 205–223.
24. House, J., & Kádár, D. Z. (2021). *Cross-cultural pragmatics*. Cambridge University Press.
25. Levinson, S. C. (1983). *Pragmatics*. Cambridge University Press, 11–12.
26. Locher, M. A., & Sidiropoulou, M. (2021). Introducing the special issue on the pragmatics of translation. *Journal of Pragmatics*, 178, 121–126.
27. Locher, M. A., & Watts, R. J. (2005). Politeness theory and relational work. *Journal of Politeness Research*, 1(1), 9–33.
28. Locher, M. A., & Watts, R. J. (2008). Relational work and impoliteness: Negotiating norms of linguistic behaviour. In D. Bousfield & M. A. Locher (Eds.), *Impoliteness in language: Studies on its interplay with power in theory and practice* (pp. 77–99). Mouton de Gruyter.
29. Mapson, R., & Major, G. (2021). Interpreters, rapport, and the role of familiarity. *Journal of Pragmatics*, 176, 63–75.
30. Merriam-Webster. (n.d.). *Dictionary by Merriam-Webster*. In Merriam-Webster. <https://www.merriam-webster.com/>
31. Molina, L., & Hurtado Albir, A. (2002). Translation techniques revisited: A dynamic and functionalist approach. *Meta*, 47(4), 498–512.
32. Morris, C. (1938). *Foundations of the theory of signs*. University of Chicago Press.
33. Neurath, O., Carnap, R., & Morris, C. (Eds.). (1955). *International encyclopedia of unified science* (Vol. 1). University of Chicago Press.
34. Newmark, P. (2009). *A textbook of translation*. Pearson Education Limited, 24–26, 41, 230–240.
35. Nord, C. (2005). *Text analysis in translation: Theory, methodology, and didactic application of a model for translation-oriented text analysis* (2nd ed.). Rodopi.
36. Oxford Learner's Dictionaries | Find definitions, translations, and grammar explanations at Oxford Learner's Dictionaries. (n.d.). <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/>
37. Tipton, R., & Desilla, L. (Eds.). (2019). *The Routledge handbook of translation and pragmatics*. Routledge, 115–123, 147(2).

Appendix A

Appendix B. Classification of terms

Appendix C. Classification of terms

